

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Major Johan Jönsson		HSU 16-18/HSU 9
Antal ord: 13997		
Handledare	Beteckning	Kurskod
Professor Jerker Widén		2HU067
Att vinna det fria kriget		
- En teoriutvecklande studie av ett omtalat men outforskat doktrinärt begrepp.		
<p>Det fria kriget är ett doktrinärt begrepp som beskriver hur svaga avskurna reguljära förband ska genomföra sin krigföring. Det finns ingen entydig teori som kan förklara vad som leder till framgång i denna form av krigföring då den teoretiskt ligger mellan forskningsområdena landkrigföring och små krig. Denna teoriutvecklande uppsats gör en ansats att från land- och gerillakrigföringsteorier utveckla en teori för att förklara framgångsfaktorer för det fria kriget. Teoriutvecklingen sker genom att en hypotes tas fram genom en hypotetisk-deduktiv metod. Hypotesen operationaliseras och prövas i en tvåfallstudie. Prövningen leder till en förfinad hypotes som kan anses vara en normativ teori som förklarar hur framgång i det fria kriget kan nås.</p>		
<u>Teorin för att förklara ett framgångsrikt förande av fria kriget:</u>		
<p>Genom att utsätta motståndaren för ett taktiskt dilemma med ett hot på djupet, kan tid skapas för den egna strategiska nivån genom motståndarens kraftsplittring eller kulmination. Indirekt metod används för att kompensera för asymmetrin i styrkeförhållanden. Genom att slå mot identifierade svaga delar och kommunikationer skapas möjligheter till att nå lokal överlägsenhet. Dessa svaga delar påverkar motståndarens förmåga till krigföring och därmed kan tid skapas på den strategiska nivån. Terrängens möjlighet för att ge skydd och uthållighet samt dess förutsättningar för den svage att kompensera asymmetrin är avgörande för det avskurna förbandets uthållighet. Genom att anpassa förbandet och styra med uppdragstaktik kan sannolikt leda till framgång i det fria kriget.</p>		
<p>Denna teori ger en förklaring till framgång men behöver ytterligare prövning då delar av förklaringen kan ligga i för uppsatsen avgränsade områden.</p>		
<p>Nyckelord: Fria kriget, gerillakrigföring, landkrigföring, manöverkrigföring indirekt metod, terräng, svag, stark.</p>		

Innehåll

1. INLEDNING	3
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte med undersökningen	8
1.3 Avgränsningar	9
1.4 Tidigare forskning	9
1.5 Disposition.....	11
2. METOD	12
2.1 Inledning.....	12
2.2 Hypotesen	13
2.3 Fallstudierna	15
2.4 Validitet och reliabilitet	17
3. TEORI	18
3.1 Framtagning av premisserna.....	18
3.2 Arbetshypotes för framgång i det fria kriget.	21
3.3 Härledning av delhypoteserna	21
3.4 Operationalisering av delhypoteserna	25
4 EMPIRISK PRÖVNING	28
4.1 Inledning.....	28
4.2 Fallstudierna	30
5 AVSLUTNING	40
5.1 Inledning.....	40
5.2 Diskussion	40
5.3 Avslutande diskussion	41
5.4 Förslag till vidare forskning	43
REFERENSER	44

1. Inledning

”Så länge vilja till motstånd finnes, kan vårt land icke besegras, även om fienden på någon plats brutit igenom försvaret.”

Anvisningar för Fria kriget (Lantförsvarets kommandoexpedition, 1944, s. 7)

Många officerare och soldater i den svenska armén har under sin utbildning övat *fria kriget*. Dessa övningar har genomförts för att se hur soldater hanterar osäkerhet, sömnbrist och fysisk utmattning. Genom långa marscher, patrulltjänst och utbildning i eldöverfall har övningarna bedrivits för att soldaterna ska kunna hantera en situation där de skiljs från sitt förband och sin ordinarie uppgift men fortsätter striden. Enligt uppsatsförfattaren har dessa övningar skapat en förförståelse för vad det fria kriget är och hur kriget ska föras på låg taktisk nivå. Men är det så? Vad är egentligen det fria kriget och hur kan en teori för att förklara framgång se ut? I avsaknad av teoribildning lägger denna uppsats fram en hypotes som sedan prövas i en tvåfallstudie. (Lantförsvarets kommandoexpedition, 1944; Becker & Martinson, 2017)

Fria kriget är ett svenskt militärt begrepp som används för att beskriva den krigsföring som ett militärt förband bedriver när det är avskuret bakom fiendens linjer. Möjligheten att kommunicera med en högre chef kan vara begränsad och det givna uppdraget kan vara omöjligt att genomföra. Chefen för det avskurna förbandet har en skyldighet att fortsätta striden.¹ Styrkeförhållandena är med största sannolikhet ojämna och den egna uthålligheten begränsad. Det blir upp till chefen på plats att organisera sina tillgängliga förband för att fortfarande kunna påverka de fientliga förbanden genom en aktiv och troligen asymmetrisk krigsföring. Uppsatsens ansats är att tillföra krigsvetenskapen en teori för vad som kan förklara hur framgång nås i fria kriget. Denna typ av krigsföring sätts i ett sammanhang (kontext) och framgången förklaras utifrån en föreställning om hur olika delar ska kombineras eller samordnas (koncept). (Försvarsmakten, 2013, s. 65)

---

¹ Till exempel föreskriver både den norska lagen ”*Direktiver for militære befalingsmenn og militære sjefer ved vepnet angrep på Norge*” (2017) samt den svenska brottsbalkens 21:a kapitel, *Om brott av krigsmän stränga straff om en chef ger upp*. (Sveriges riksdag, 2017)

Uppsatsen är skriven utifrån en svag aktörs perspektiv där de militära resurserna är begränsade.² Den svaga aktören kan genom att fortsätta striderna dra ut på kriget och därmed öka möjligheterna till internationellt stöd eller öka krigskostnaderna för en angripare. En svag stats förmåga att vinna över en stark ligger enligt Arreguin-Toft i att möta en stark stats direkta förmåga med *gerillakrigföringsstrategier* (Guerilla Warfare Strategies). I sin modell om *strategisk interaktion* (Strategic interaction model) menar han att chansen till en vinst för en liten aktör ökar genom att dra ut på kriget och öka kostnaderna för den starka staten.

Uppsatsens arbetsdefinition på vad som är *framgång* utgår från att dra ut på tiden för den svaga aktören. Ett problem är att små nationer ofta försöker efterlikna starka stater och dess förmåga till offensiva konventionella militära strategier för att sända ut politiska signaler snarare än det som ger bäst försvar (Arreguín-Toft, 2005, ss. 29-30; Angstrom & Widen, 2015, s. 176). Som ett resultat av detta kan den svaga staten komma att möta den starka statens konventionella anfall med ett konventionellt försvar. Utifrån Arreguín-Tofts (2005) modell om strategisk interaktion är risken stor att den starka staten besestrar den svaga, eftersom staten kan ha byggt upp en svag reguljär försvarsmakt där det sannolikt är bättre att försvara sig med indirekta gerillakrigföringsstrategier. (Mack, 1975; Arreguín-Toft, 2005, ss. 29-39)

Genom att de militära cheferna övergår till det fria kriget om de skurits av, tvingas en stark aktör att möta både direkt och indirekt krigföring. Gerillakrigföringsstrategierna kommer att köpa tid. Tid som kan användas av den svaga aktören att få stöd av vänligt sinnade (starka) aktörer eller få motståndaren att kulminera och ge denne en kostnad som inte kan bäras. (Arreguín-Toft, 2005, s. 39)

Uppsatsen innehåller ett antal centrala element. Det fria kriget eller fri krigföring är centralt i uppsatsen. *Fria* eller *fri* innebär att de normala strukturerna för ledning och understöd saknas. Med *kriget* menas här krigföring i definitionen, förberedelser och genomförande av organiserat våld för att besegra en motståndare (Jordan, m.fl., 2008, s. 3). Uppsatsen utgår från att det är avskurna reguljära förband som genomför det fria kriget inom ramen för folkrätten likt definitionen i AR Taktik (Försvarsmakten, 2013, s. 65).

---

² Svag och stark aktör utgår från Arreguín-Toft:s resonemang om en realistisk syn på en stats kraft (power). En aktör kan vara en stat eller en koalition av stater men det är även mellan en stat och nationella rivaler. Kraften består inte bara i materiell styrka utan i teknologi, strategi, ledarskap m.m. (Arreguín-Toft, 2005, ss. 1-2)

Genom att motståndaren är starkare, kommer det reguljära förbandet att tvingas till att använda indirekta metoder för att spara egen kraft och kompensera för asymmetrin.

Utmaningen är att kunna växla mellan reguljärt tänkande och gerillakrigföringens taktik.

Detta kräver, menar Finkel i *On Flexibility* (2011), en flexibilitet i tanke och doktrin för att inte bli låst i det reguljära och därmed riskera en förlust. Flexibiliteten ligger i att anpassa sin taktik till det rådande läget. Att förklara vad som ger framgång i det fria kriget kräver att en teori utvecklas och som tar hänsyn till ovanstående. (Arreguín-Toft, 2005; Finkel, 2011)

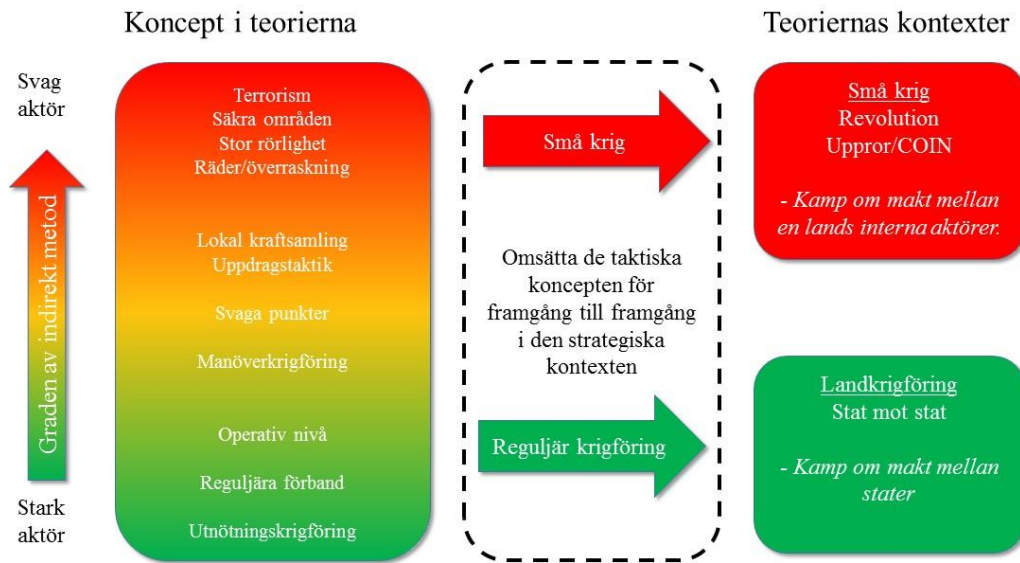
1.1 Problemformulering

Problemet är att det finns två teoriområden som kan förklara hur ett framgångsrikt fritt krig ska drivas. Dels teorier kring små krig, dels teorier kring landkrigföring. Men ingen är heltäckande för det fria kriget.

Det finns en tydlig forskningsdebatt kring teorier om små krig. Den utgår från två perspektiv av gerillakrigföring: upproret och upprorsbekämpningen. Teorierna har ofta ett stormaktsperspektiv eller ett revolutionärt perspektiv. Den nyare forskningen handlar i huvudsak om upprorsbekämpning. (Peralta, 2005; Jordan, m.fl., 2008, ss. 257-275; Angstrom & Widen, 2015, ss. 119-127)

Landkrigföring utgår från att hålla och kontrollera terräng samt besegra en motståndare. Kontroll av terräng är central i landkrigföring – där bor befolkningen och där finns infrastrukturen m.m. Landkrigföringsteorierna förklarar de inneboende problemen med tid, terräng, verkan, rörlighet och skydd som finns i denna miljö. Manöverkrigföringen är den forskningsdebatt som dominerat den moderna forskningen och varit normativ för utvecklingen av militära förmågor. Teorierna om manöverkrigföring menar att med rätt använd metod kan en liten besegra en stor motståndare. (Lind, 1985; Liddell-Hart, 1991; Jordan, m.fl., 2008, ss. 98-104; Angstrom & Widen, 2015, ss. 111-115)

Studierna om små krig och om landkrigföring, har inte egen förklaringskraft för att kunna beskriva vilka faktorer som leder till ett framgångsrikt förande av det fria kriget, utan förklaringen finns i båda teoriområdena.

Figur 1 En översiktlig beskrivning över hur teorierna om landkrigföring och små krig sätts i ett sammanhang (kontext) och hur framgången förklaras utifrån teoriernas föreställningar om hur olika delar ska kombineras eller samordnas (koncept). Delarna beskrivs översiktligt nedan och begreppen återfinns även senare i uppsatsen.

I bilden (fig. 1) ovan sorteras teoriområden mellan vad deras sammanhang är (kontext) och vad deras koncept för framgång är. Kontextuellt förklarar de små krigens teorier hur uppror uppstår och bekämpas. De ligger inom ramen för ett lands interna konflikter eller en stark aktörs förmåga att bekämpa uppror. Landkrigföring ligger inom ramen för krig mellan stater och handlar om att kontrollera markområden genom idealtyperna utövnings- och manöverkrigföring. Det fria kriget antas ligga kontextuellt närmare landkrigföring då det uppstår inom ramen för mellanstatligt krig. (Jordan, m.fl., 2008, ss. 257-275; Angstrom & Widen, 2015, ss. 111, 113, 119-127)

Forskningen om små krig och landkrigföring förklarar konceptuellt hur framgång ska nås. Gerillakrigföring³ bedrivs med t.ex. tillgång till säkra områden för sitt underhåll och att verka genom räder mot svaga punkter. Manöverkrigföring är nära gerillakrigföring och bygger på att reguljära förband med snabba manövrar ska få den svages försvar att kollapsa genom att angripa dennes svaga punkter. I konceptet med reguljära förband ingår en operativ nivå som samordnar och stödjer krigföringen. Den tydligaste konceptuella likheten mellan gerilla- och landkrigföring är användandet av indirekta metoder för att nå framgång. Den indirekta

³ Gerillakrigföring är ett begrepp som kommer att användas i uppsatsen. Med begreppet menas det ideala koncept för krigföring som bedrivs av gerilla.

metoden blir viktigare för framgång desto svagare en aktör är. (Jordan, m.fl., 2008; Angstrom & Widen, 2015; Friedman, 2017, s. 181)

Kontextuellt kan det fria krigets framgång förklaras utifrån Arreguín-Tofts (2005, ss. 29-33) teorier om hur den svaga vinner krig. Han menar att den starkes direkta strategier ska mötas av indirekta från den svage. Indirekt metod finns med som förklaring både i teorierna om små krig och manöverkrigföring, men teknikerna är olika. Att förbandet saknar styrning påverkar landkrigföringen eftersom en systemgemensam effekt inte kan uppnås mot den starkes svagheter. I gerillakrigföring kan den konceptuella eller normativa förklaringen hittas i dess enklare metoder som inte betonar samordningen av olika militära system. Reguljär krigföring måste dessutom förhålla sig till folkrätten, något som en gerilla inte behöver. (Liddell-Hart, 1991, s. 369). (Taber, 2002; Arreguín-Toft, 2005; Jordan, m.fl., 2008; Angstrom & Widen, 2015)

Vilka faktorer bidrar till ett framgångsrikt fritt krig? Hur kan vi förstå vad bidraget av att inte ge upp och fortsätta kampen ger till krigföringens utfall? För att förklara detta tar uppsatsen fram en hypotes genom en hypotetiskt-deduktiv metod. Hypotesen prövas sedan mot två empiriska fall.

För att förklara vilka faktorer som bidrar till ett framgångsrikt förande av det fria kriget måste framgång definieras. I uppsatsen används en arbetsdefinition på framgång utifrån Arreguín-Tofts teori om strategisk interaktion; *Framgång i fria kriget är att skapa tid åt den svage statsaktören*. Arreguín-Toft menar att: ”när strategisk interaktion skapar en oförutsedd fördröjning mellan insättandet av stridskrafter och att uppnå de militära eller politiska målen, tenderar starka aktörer att förlora asymmetriska konflikter” (2005, s. 35). Denna arbetsdefinition blir den beroende variabeln. Genom att omsätta taktisk framgång till framgång i den strategiska kontexten kan detta uppnås (Angstrom & Widen, 2015, s. 73). Det vill säga taktisk nivå ska skapa tid åt den strategiska nivån genom uthållig krigföring för att vara framgångsrika. Utifrån resonemanget i problemställningen, kommer de oberoende variablerna i denna uppsats att återfinnas i den framtagna hypotesen och klassificerade i områdena: strategi, taktik och anpassning. Variablerna underbyggs ytterligare under teorikapitlet.

1.2 Syfte med undersökningen

Syftet med denna uppsats är att i positivistisk anda ta fram faktorer som kan förklara framgång i det fria kriget, framgångsfaktorer. Dessa kommer att prövas mot och underbyggas av gerilla- och landkrigföringsteorier. Uppsatsen har en förklarande och teoriutvecklande ambition då de nämnda forskningsområdena saknar en entydig teori för fria kriget.

Huvudsyftet är därmed att ta fram dessa framgångsfaktorer. Uppsatsen ska ta fram en användbar teori för fortsatta studier i fria kriget, underbyggd av gerilla- och landkrigföringsteorier. De eftersökta faktorerna utgör därmed studiens oberoende variabler som ska förklara den beroende variabeln; framgång i det fria kriget.

Det krigsvetenskapliga motivet till uppsatsen är att bidra till förbättrad teoretisk förståelse för var det fria kriget ligger konceptuellt kopplat mot de två forskningsområdena; små krig och landkrigföring. I detta ligger även att bättre förstå vilka faktorer i teoriområdena som har mest förklaringskraft för dess framgång. Då forskningen kring små krig främst har fokuserat på upprorsbekämpning och forskningen kring landkrigföring på hur reguljära förband i krig mellan stater ska nå framgång, kan denna uppsats tillföra kunskap om hur det fria kriget placerar sig mellan dessa två forskningsområden. Det andra motivet är att genom studier om det fria kriget tillföra militärpraktisk nytta för att förstå hur förband som skurits av från sina egna linjer konceptuellt kan bidra till krigföringen. Detta genom att identifiera vilka faktorer som förklarar framgång och möjliggöra för framtida doktrinskrivning att ta stöd i vetenskapen.

Forskningsfråga

- Vilka faktorer kan förklara ett framgångsrikt förande av fria kriget?

Delfrågor

- Hur beskrivs hypotesens framgångsfaktorer i teoribildningen inom gerilla- och landkrigföring?
- Kan framgångsfaktorerna styrkas eller falsifieras i empirisk prövning?

1.3 Avgränsningar

I uppsatsen kommer utgångspunkten att vara reguljära markstridsförband som är avskurna från sina egna linjer. Fria kriget kan föras av sjö- och flygstridsförband men uppsatsen har tydligt markfokus. Från teorierna om små krig kommer det som kan klassificeras som gerillakrigföringsteorier att användas, dock med avgränsning från det revolutionära ursprunget. Inom landkrigföringsteorier kommer främst manöverkrigföringsteorier att användas.

Doktrinärt läggs det fria kriget kontextuellt inom landkrigföringen och att vara bakom fiendens front. Den doktrinära utvecklingen som skett mellan den första doktrinen, *Anvisningar för fria kriget* 1944 (AFK) och nuvarande *Arméreglemente taktik* 2013 (AR Taktik) visar att området för det fria kriget har ändrats. Konceptuellt menar AFK att fria kriget i första hand bedrivs av för ändamålet utbildade truppavdelningar, så kallade *fria jägarförband* (Lantförsvarets kommandoexpedition, 1944, s. 7). AR Taktik menar att: ”avskurna förband, som inte har kontakt med högre chef och inte kan lösa sin ordinarie uppgift” bedriver fria kriget (Försvarsmakten, 2013, s. 65). Glidningen beror på att jägarförbanden som avses i AFK är upptagna i det reguljära konceptet⁴. Denna uppsats avgränsar sig till avskurna förband enligt definitionen i AR Taktik.

De moraliska faktorer som bidrar till krigföringsförmågan kommer inte att undersökas inom ramen för denna uppsats. Här räknas även ledarskap och kultur in. De är avgörande för att det fria kriget ska kunna genomföras men dessa är inte särskiljande mellan gerilla- och landkrigföring. I grunden måste styrkor som genomför det fria kriget ha hög moral och gott ledarskap då de är avskurna från de egna linjerna och därmed i otrygg terräng. (Storr, 2009, ss. 129-172)

1.4 Tidigare forskning

Tidigare forskning kring det fria kriget är begränsad med anledning av att det primärt är ett doktrinärt uttryck. Närliggande områden har identifierats och beskrivs nedan.

---

⁴ ”Den förberedda striden på djupet av motståndarens område bedrivs av jägar-, underrättelse- eller lätta skytteförband.” (Försvarsmakten, 2013, s. 134) [understrykningen är författarens]

Ett forskningsområde är det som placerar manöverkrigföring och gerillateorier i en militärstrategisk kontext. Att transformera taktisk framgång till strategisk framgång är ett tidlöst problem och sätter krigföring i en gemensam kontext och så även det fria kriget. (Angstrom & Widen, 2015, s. 73)

Arreguín-Toft visar i sin teori om strategisk interaktion hur en svag aktör kan vinna över en stark.⁵ Han menar att en svag aktör kan vinna genom att använda indirekta metoder mot en motståndares direkta metoder. Utifrån hans kvantitativa studie av konflikter från 1800-1999 ses en trend: efter andra världskriget är chansen statistiskt sett större att vinna som svag aktör med en indirekt strategi i jämförelse med att använda en direkt mot en stark aktör som använder en direkt strategi. (Arreguín-Toft, 2005, ss. 2-5)

Manöverkrigföring ses i viss forskning som en del av den operativa krigföringen. Den operativa nivån samordnar stridskrafterna mot fiendens styrkor och svagheter. Kontextuellt behandlar forskningen landkrigföringen som en del av den större reguljära krigföringens system vilket gör att förband som är avskurna inte berörs. Dagens forskning om små krig beskrivs utifrån kontexten upprorsbekämpning. Utifrån den kontexten försöker forskningen förklara uppkomsten av uppror eller revolutioner som kommer ur ett missnöje från delar av en befolkning. (Jordan, m.fl., 2008, s. 9; Angstrom & Widen, 2015, ss. 109, 119-127)

Friedman gör en jämförande analys mellan konventionell och gerillakrigföring i sin bok *On Tactics* (2017, ss. 181-183). Utgångspunkten i analysen är den stora staten mot ett uppror. Han menar att taktiken (koncepten) är lika för båda krigföringstyperna och att den binära synen på dessa två typer är omodern. Friedman menar att förklaringen till framgång finns i det strategiska målet. Att bara möta motståndarens (upprorrets) taktik är enligt honom otillräckligt, utan strävan ska vara att attackera motståndares strategiska mål.

Ett annat närliggande område till fria kriget är forskning om partisankrig och motståndsrörelser. Under mellankrigstiden skrevs en del forskning om hur partisaner och gerilla kan vara en del av statens försvar. Frunze var den drivande i Sovjetunionen. Med erfarenheter från ryska inbördeskriget såg han behovet av att organisera styrkor för strid

---

⁵ Idealtyperna av de strategier som används, menar Arreguín-Toft, är att en stark aktör kan använda sig av *konventionellt anfall* (direkt metod) eller *barbarism* (indirekt metod) och en svag aktör kan använda sig av *konventionellt försvar* (direkt metod) eller *gerillakrigföringsstrategier* (indirekt metod). (Arreguín-Toft, 2005, ss. 29-30)

bakom fiendens linjer i likhet med AFK och dess fria jägarförband (AFK, 1944, s. 7). Forskningen om partisankrigföring är av historisk och beskrivande karaktär och genomfördes till stor del under 1950- och 60-talen. Partisankrig ligger mycket nära det fria kriget då det *kan* bedrivs av kvarlämnade och avskurna förband, men ”rena” partisanförband leds med en stor grad av styrning. Det finns viss empiri och normativa slutsatser men teoribildningen är svag. Forskningen är skriven ur en stark aktörs perspektiv och eventuella slutsatser handlar om bekämpning. Böckerna *Taktik på östfronten* (Middeldorf, 1956) och *The Soviet Partisan Movement 1941-1944* (Howell, 1956) är exempel som berör Partisankrig. Dessa böcker är en del av de erfarenhetsstudier som gjordes efter andra världskriget för att dra lärdomar av den sovjetiska krigföringen. Partisankrigföringens forskning inkluderar även motståndsrörelser och särskilt utbildade sabotagegrupper. Dessa studier faller utanför ramen för uppsatsen. (Howell, 1956; Maslov, 1996, ss. 885-889)

Ett annat närliggande forskningsområde är motståndsrörelser under andra världskriget. Här kan särskilt nämnas forskning kring SOE⁶. Forskningen kopplar ihop sabotage, hemliga arméer och subversion som förklaringar till motståndsrörelsernas framgång. Gerillakrigföring beskrivs även här som ett av koncepten för framgång. (Foot, 1970) Utgångspunkten för den teoriutveckling som uppsatsen strävar efter kommer att vara utifrån den sammanslagna förståelsen av gerilla- och landkrigföring.

1.5 Disposition

Avsaknaden av teori, vilket är uppsatsens identifierade problem, gör att ett utgångsläge för forskningen, tas fram. I detta fall med en hypotes. För att skapa förståelse hos läsaren för hur framtagandet av hypotesen görs, beskrivs metoden före teorin. Uppsatsens metod innehåller två steg: en hypotesgenerering och därefter en tvåfallstudie. I teorikapitlet tas hypotesen för det fria kriget fram genom en hypotes-deduktiv metod och underbyggs i relevant militärteori. För att underlätta prövandet, delas hypotesen upp till delhypoteser och operationaliseras. Delhypoteserna prövas kvalitativt i empirikapitlet, genom textanalys av meningsinnehållet i två fall. Syftet är att se om delhypoteserna kan falsifieras eller styrkas. Slutkapitlet diskuterar resultatet och ger förslag på teori för framgångsrikt förande av det fria kriget.

---

⁶ Special Operation Executives (SOE) var en del av den brittiska underrättelsetjänsten som hade till uppgift att driva irreguljär krigföring mot axelmakterna. (Wylie, 2005, ss. 98-100)

2. Metod

Då det saknas en lämplig teori att utveckla för utreda vad som ger framgång i det fria kriget är en hypotesframtagning en lämplig metod. Valet har fallit på en hypotes-deduktiv studie som kompletteras med en tvåfallstudie. I detta kapitel beskrivs hur metoden appliceras i uppsatsen. En metoddiskussion sker löpande i texten.

2.1 Inledning

Som förklarades i det inledande kapitlet, saknas en entydig teoribildning om framgång i fria kriget. Kontexten är mellanstatlig landkrigföring medan koncepten och de normativa ansatserna i huvudsak återfinns i både gerilla- och landkrigföringens teorier.

Denna teoriutvecklande uppsats bygger på att en hypotes för framgång i det fria kriget tas fram i syfte att förklara vad som leder till framgång i det fria kriget. Uppsatsen är positivistisk upplagd dock medveten om att absolut kunskap kan vara svår att uppnå. (Thurén, 2007, s. 21) Uppsatsen är främst skriven för att beskriva hur framgång uppnås och inte relativisera vad som kan leda till den samma. Relativistiska resonemang har använts med för att problematisera vissa delar. Hypoteser är enligt Johannessen & Tufte (2003, s. 34) lämpliga när man undersöker utforskade områden. Målet är att få hypotesen för framgång styrkt eller falsifierad vid undersökningen och därmed utveckla den för framtida forskning. Esaiasson, m.fl, (2012, s. 39) menar att en hypotes inte är testad före den har utsatts för vidare empirisk prövning. Liknande resonemang för Thurén (2007, ss. 129-130) utifrån Poppers principer för falsifiering. I denna uppsats är de metodologiska delarna enligt följande:

- (1) Från teori, doktrin, förförståelse tas tre påståenden (premiss) fram. Utifrån dessa premisser skapas en arbetshypotes.
- (2) Hypotesen underbyggs (bestyrks) av allmän militärteori, land- och gerillakrigföringsteorier. Vid underbyggandet undersöks samtidigt hur hypotesen kan operationaliseras inför den kommande fallstudien.
- (3) Operationalisering av hypotesen sker genom att indikatorer utformade frågor som tas fram utifrån resultatet av steg 2.
- (4) En fallstudie genomfördes av två fall. Dessa är av likautfalls-design.
- (5) Slutsatser dras och hypotesen utvecklas utifrån dessa.

Genom denna metodologiska process prövades hypotesen och förfinades i steg (1), (2), (4) vilket kan anses att den uppfyller kriteriet för att vara empiriskt prövad. Den utvecklade hypotesen behöver dock mer prövning i framtida forskning. Dock är utgångspunkten med framtagandet av premisserna den del som kan kritiseras med anledning av var ursprunget kommer ifrån. Enligt Thurén (2007, ss. 19, 29-32) ska premisserna vara så många som möjligt, även sådant som är mindre troligt ska prövas. Det har gjorts men de premisserna har falsifierats eller konsumerats upp av de framlagda premisserna och har inte redovisats då utrymmet i uppsatsen är begränsat.

En annan metod för teoriutveckling är att utgå från en gällande teori och komplettera denna utifrån andra kunskaper. (Esaiasson, m.fl, 2012, s. 112) I detta fall har detta inte varit möjligt utifrån den metoden då inga lämpliga teorier har återfunnits.

2.2 Hypotesen

Vid framtagandet av hypotesen har en hypotetisk-deduktiv metod använts. Metodeliteraturen är samstämmig om att en hypotes behöver empirisk prövning för att vara relevant (Føllestad, Walløe, & Elster, 2001; Johanessen & Tufte, 2003; Thurén, 2007; Esaiasson m.fl., 2012). Metoden beskrivs olika i den använda metodeliteraturen och till viss del motstridigt om vilken ordning de olika stegen ska tas. Det första problemet var att även "Framgång i det fria kriget" som är den beroende variabeln behövde definieras för att kunna utforma hypotesen. Då uppsatsens problemställning handlar om hur svaga aktörer ska kunna besegra starka aktörer utvecklades en arbetsdefinition på denna utifrån Arreguín-Tofts (2005) teori om strategisk interaktion. Det kan finnas fler lämpliga teorier om framgång i asymmetrisk krigföring men den nämnda är den ansågs följa uppsatsens logik på bäst sätt då problemställningen i stort utgår från denna strategiska interaktion.

Uppsatsförfattaren har tolkat den hypotetisk-deduktiva metoden och använder den enligt kommande beskrivning för att ta fram hypotesen.

Utifrån problemställningen, arbetsdefinitionen på framgång, doktriner och författarens förförståelse för ämnet lästes en stor mängd militärteori i syfte att hitta vad som skulle kunna förklara framgång. Utifrån det inlästa materialet, logik, uppsatsens avgränsning och förförståelse togs tre premisser fram som skulle kunna förklara framgång. Denna metod att ta fram premisser följer den av Thurén (2007, s. 35) föreslagna modellen. Premisserna är

klassificerade som strategi, taktik och anpassning utifrån hur de förklarar framgång. För att öka reproducerbarheten har sammanfattning av premissernas ursprung skett. Av utrymmesskäl har inte de premisser som falsifierats i detta steg redovisats. Detta är en svaghet i uppsatsen då andra forskare kan ha svårare att förstå urvalet. Framtida forskning får pröva teorin eller utveckla den utifrån deras förförståelse vilket i sig är att utsätta den för mer prövning. Premisserna byggs här från den breda militärteorin till de smalare påståendena om vad som ger framgång i det fria kriget. (Johanessen & Tufte, 2003, ss. 35-36)

De tre premisserna ihop bildar en *arbetshypotes*. Premisserna anses inte var och en för sig kunna förklara framgång utan de kompletterar varandra. Detta är logiskt utifrån att klassificeringen är gjord på detta sätt. Om en av premisserna falsifieras i sin helhet faller hela hypotesen och måste utvecklas. Detta är inget problem i sig utan en konsekvens som tas med i slutsatserna. Detta beskrivs av framförallt Thurén (2007) och hans resonemang kring premisser samt falsifiering. För att ytterligare stärka den empiriska prövning av arbetshypotesen och få den mer underbyggd och därmed mer teoretiskt trovärdig har ytterligare härledning skett. Johanessen & Tufte (2003 ss. 165-166) menar att hypotesen ska prövas och rättfärdigas genom härledning av dess konsekvenser och hur dessa överensstämmer med varandra. Føllestad, Walløe, & Elster (2001 s. 137) likt Thurén (2007, s. 172), menar att när vi distansierar oss från hypotesen genom att ta bort förförståelsen kan en mer teoretisk nivå nås och därmed ökar den intersubjektiva testbarheten. Enligt Thuréns resonemang stärks intersubjektiviteten när premisserna delar återfinns i både land- och gerillakrigföringens teorier.

Med tidigare fört resonemang kring hur hypotesen ska bli mer teoretiskt underbyggd och minska förförståelsens inverkan görs ytterligare en prövning. För att skapa en struktur delades arbetshypotesen upp i delar, så kallade delhypoteser. Dessa utsattes för ytterligare empirisk prövning. Delhypoteserna följer den tidigare klassificeringen som premisserna hade i syfte att öka spårbarheten. Ur militärteoretisk översiktslitteratur, militärteorier om strategi, manöver- och gerillakrigföring samt publicerade artiklar har delhypoteserna prövats och härletts. De tidigare använda doktrinerna har inte använts i detta steg. I denna del ökar vetenskapligheten genom att endast publicerade artiklar, militärteoretisk översiktslitteratur och kända teoretiker har använts för att pröva delhypoteserna. Litteraturen uppfyller kraven för äkthet genom att den är vetenskaplig granskad men kan sakna ett visst samtidigt perspektiv. Äktheten kan

enligt Thurén inte kan vara garanterad vilket gjort att ett kritiskt förhållningsätt till materialet genomsyrat processen och urvalet. (Thurén, 2005; Esaiasson m.fl., 2012, ss. 58-60, 279) Vid analysen av materialet har detta klassificerats och sorterats utifrån hur väl de svarar mot delhypoteserna. I vissa fall, till exempel behovet av uppdragstaktik, har detta gått att sortera under flera delhypoteser. Dubblering har undvikits genom att uppsatsförfattaren har tagit ställning till var de placeras och motiverat detta. Detta är möjligt utifrån att hypotesen ses som en helhet även om den analyseras utifrån sina delar. Då land- och gerillakrigföringsteori inte alltid överensstämmer, har även val av vilken krigföringsteori som passar det fria kriget gjorts och motiverats. Vid analysen av delhypoteserna har dessutom indikatorer för dessa identifierats för att senare användas vid operationaliseringen. De tre delhypoteserna har i och med detta teoretiskt underbyggts och kan anses vara de tre oberoende variabler som tillsammans förklarar framgång i det fria kriget.

De nu teoretiskt mer underbyggda delhypoteserna operationaliseras för att kunna pröva dessa ytterligare genom fallstudier. Den valda metoden för operationaliseringen bygger på den följande kvalitativa textanalys som genomförs. Framtagandet av indikatorerna skedde utifrån de teoretiskt härledda delhypoteserna i förra steget. I denna uppsats har indikatorerna formulerats som frågor. Liksom Thurén menar uppsatsförfattaren att ren falsifiering eller entydigt styrkande inte förkommer trots den positivistiska ansatsen. Detta gäller särskilt i krigsvetenskapen, med anledning av krigets natur och de paradoxer som kan uppstå. (Angstrom & Widen, 2015) Ett visst mått av relativism måste alltså finnas i analysen då varken falsifiering eller verifiering kan vara hundra procentig. För att hantera detta besvarades indikatorerna med ja eller nej, följt av en problematisering i fallstudiernas analysdel. (Thurén, 2007, ss. 129-134)

2.3 Fallstudierna

Den metod för kvalitativa textanalys som använts vid studerandet uppsatsens två fall hänger ihop med hypotesframtagningen. Johanessen & Tuftes (2003, ss. 109-115) beskrivning av *analys av meningsinnehåll* är utgångspunkten. Kodningen, klassificeringen av materialet och undersökningen gjordes utifrån vad som framkom vid hypotesframtagningen. Studierna har varit koncentrerade till innehållet i litteraturen. Litteraturen har varit först läst som helhet för att få en uppfattning om hur det passar in i grundkriterierna för det fria kriget, avskurna förband. I uppsatsen presenteras en lika utfalls-design och sådana utfall har därför eftersökts.

Esaiasson m.fl. (2012, s. 115-116) menar att den är en lämplig metod då det är de oberoende variablerna som ska studeras för att förklara den beroende variabel. Utifrån tidigare argumentation är studie av negativa utfall på fria kriget är ointressant är detta en lämplig modell för uppsatsens ändamål. För att få förståelsen menar uppsatsförfattaren att det första steget att skapa denna, är att studera de tillfällen då det företeelsen lyckats (Esaiasson m.fl., 2012, s. 115). Reliabiliteten kan påverkas av att det är en lika utfalls-design eftersom det försvårar möjligheten att empiriskt visa att det föreligger kausala samband. Detta samband kan dock visas genom att en variation i den beroende variabeln beror på en variation i de oberoende variablerna. Sker ingen variation i den beroende variabelns värde minskar teorins trovärdighet. Det tyska fria kriget i Östafrika 1914-18 är ett fall som ses som mer framgångsrikt än partisanaktionerna under Barbarossa 1941-42 men båda har enligt uppsatsförfattaren en grad av framgång. Motiv för urvalet av fallen presenteras under kapitel 4. (Esaiasson m.fl., 2012, ss. 57-63, 115-116).

Efter identifieringen av fallen skapades ett helhetsintryck av litteratur och innehåll. Därefter sorterades materialet utifrån delhypotesernas kodning och studerades utifrån de frågor som utgör indikatorerna. Den empiri som återges i uppsatsen används för att belysa särskilt viktiga omständigheter som framkom vid analysen och som ledde till slutsatserna. Då det är en tolkningsprocess som utgår från litteraturen och de framtagna indikatorerna kan material uppfattats olika beroende på urval samt förförståelse. Därmed kan intersubjektivitet uppstå. För att motverka denna har källor angivits samt källkritiskt redovisats och transparens i redovisningen eftersträvas. Förståelsen för uppsatsförfattaren val stärks dessutom genom det ställningstagande som tas i analysen utifrån indikatorernas fråga. (Johanessen & Tufte, 2003; Thurén, 2005; Esaiasson, 2012)

Uppsatsen avslutas med en diskussionsdel där en sammanfattning av resultaten sker. Genom att rekontextualisera materialet som framkommit menar Johanessen & Tufte (2003, s. 115) att utveckling kan ske. I detta fall togs de slutsatser som framkom i fallstudierna hand om genom att delhypoteserna uppdaterades utifrån resultaten och sattes ihop till en förfinad hypotes. En kortare diskussion förs avseende hypotesen giltighet inför framtida forskning och dess militärpraktiska nytta.

2.4 Validitet och reliabilitet

Genom en tydlig begreppsvaliditet ska denna uppsats försöka uppnå att den teoretiska definitionen överensstämmer med den operationaliserade indikatorerna. Om avståndet är för stort mellan dessa minskar validiteten. Detta leder till något omständliga skrivningar som trots att det kan påverka läsbarheten har återgetts i uppsatsen, t.ex. den svage aktören, och land- och gerillakrigföringsteorier. Reliabiliteten har försökt uppnås genom källkritik med stöd av Thurén (2005) på tillgängligt material vilket beskrivs ovan och i kapitel 4 men även kritiskt läsande. Under arbetet har kontinuerlig hänsyn tagits till validitet och reliabilitet i syfte att uppnå en hög resultatvaliditet. En god begreppsvaliditet och reliabilitet ger en god resultatvaliditet. (Esaiasson m.fl., 2012, ss. 58-60, 279)

3. Teori

Utifrån metodbeskrivningen i förra kapitlet skapas här hypotesen som underbyggs av militärteori. Slutligen operationaliseras hypotesens delar och indikatorer tas fram inför fallstudierna i kapitel 4.

3.1 Framtagning av premisserna

Hypotesen bygger på framtagna premisser för framgång. Premisserna tas fram utifrån problemformuleringen, arbetshypotesen på framgång, strategiteori, gerilla- och landkrigföringsteori, doktrin samt uppsatsförfattarens förförståelse.

I kapitel 1 nämndes att en arbetshypotes för framgång i det fria kriget behövdes för att kunna förstå vad som ger denna. Uppsatsen använder följande: *Framgång i fria kriget är att skapa tid åt den svaga statsaktören*. Uppsatsen definition för framgång bygger på Arreguín-Tofts teori om strategisk interaktion då den beskriver hur svaga aktörer når strategisk framgång vilket är uppsatsens perspektiv. Kostnaden uppstår genom att tiden för konflikten kostar politisk vilja och militära resurser. För att skapa denna tid behöver de taktiska koncepten vara sådana att de skapar detta och därmed den strategiska framgången. Med *skapandet av tid* menas här att den starke aktörens mål ska ta längre tid att uppfylla och därmed öka de upplevda eller faktiska militära, moraliska och politiska kostnaderna. Detta kan från den svaga aktörens perspektiv göras på två sätt. Det ena är att undvika och förlora genom att föra en uthållig krigföring. Det andra är att tvinga den starke att manövrera för att möta nya hot och sprida ut sig. (Arreguín-Toft, 2005, ss. 35-36; Angstrom & Widen, 2015, s. 168)

Utifrån inledningens identifierade problem och arbetshypotesen för framgång, kan tre antaganden göras om vad som påverkar denna framgång. Dessa antaganden presenteras nedan som premisser. Det vill säga påståenden som tagits fram utifrån studier i militärteori, doktrinstudier, logik och förkunskaper. Tre områden identifierades för att uppnå denna framgång. Logiken kring vilka som valdes var enligt följande Strategi: Omvandla taktisk framgång till att skapa tid; Taktik: Hur en svag besegrar en stark motståndare. Anpassning: Militär förband är framtagna för ett visst syfte t.ex. artilleri i ett system t.ex. brigad. Vad måste en reguljär styrka göra för anpassningar för att kompensera sin utsatta situation och börja irreguljär och/eller asymmetrisk krigföring? Till exempel ledarskap och militär kultur avgränsades med anledning av utrymmesbrist och att de inte är urskiljande mellan land- och

gerillakrigföring. För att stötta läsaren och öka reproducerbarheten kommer de kort att beskrivas och motiveras. Efter framtagningen underbyggs de mer utförligt utifrån specifik land- och gerillakrigföringsteori för att uppnå högre validitet.

Premisser:

- (1) Genom att utsätta motståndaren för ett taktiskt dilemma med ett hot på djupet, kan tid skapas för den egna strategiska nivån genom motståndarens kraftsplittring eller kulmination. *Strategipremissen*
- (2) Indirekt metod används för att kompensera för asymmetrin i styrkeförhållanden. *Taktikpremissen*
- (3) Genom att anpassa förbandets verksamhet och taktik efter den rådande situationen och terrängen ökar uthålligheten. *Anpassningspremissen*

Vad är det som gör att det fria kriget framgångsrikt skapar tid åt den strategiska nivån? Hur kan *indirekt metod* konceptuellt användas för att kompensera för asymmetrin för att undvika att förlora och dra ut på tiden? Hur kan *anpassning* till situationen och terrängen bidra till framgång och därmed öka uthålligheten? Dessa frågor har använts för att läsa materialet som använts vid underbyggandet av premisserna.

Strategipremissen

Grunden är att förbandet är avskuret från sina normala lednings och stödfunktioner men fortsätter striden vilket är uppsatsens ram för det fria kriget. I och med att striden fortsätter tvingas motståndaren att ta hänsyn till de avskurna förbanden. Denna hänsyn kan vara att genom risktagning ignorera dessa, kraftsplittra för att kunna punktbevaka eller avdela förband för att bekämpa. Desto längre krigföringen fortsätter, desto mer tid skapas. Detta kan återfinnas hos Liddell-Hart beskrivning av gerillakrig i *Strategy* (1991) och hos Arreguín-Toft (2005). Denna kraftsplittring kan leda till kulmination i den starkes offensiva kraft och därmed kan kriget dra ut på tiden. (von Clausewitz, 2006) Det kan nämnas att det gällande arméreglementet i taktik (Försvarsmakten, 2013) inte definierar det högre syftet med det fria kriget utan är mer normativ i sin formulering.

Taktikpremissen

Den indirekta metoden är en viktig del för att underlägsna styrkor ska besegra överlägsna styrkor. Genom att anfälla de bakre områdena hos en motståndare kan den starke tvingas

agera för att skydda dessa. Deras förmåga är beroende av den ledning och de understödjande funktionerna som normalt grupperas där. (Liddell-Hart, 1991; Jordan, m.fl., 2008; Angstrom & Widen, 2015) För att nå framgång krävs att det avskurna förbandet kompenserar för asymmetrin och avsaknaden av stödande resurser. Kompensationen sker genom att inte binda sig i längre strider och bara anfälla när styrkeförhållandena är till fördel för den avskurne. Uppdragstaktik med långtgående mandat är en förutsättning för att kunna ta initiativ och möta de situationer som uppkommer. (Taber, 2002; Försvarmakten, 2013; Angstrom & Widen, 2015)

Anpassningspremissen

Förmågan att anpassa sig till den rådande situationen leder till framgång i det fria kriget genom att den svage kan hålla ut längre. Om en reguljär styrka fortsätter att verka som om den inte var avskuren skulle antagligen denna påverkas negativt då den inte har stöd av det övriga manöverkrigssystemet, och kraften skulle snabbt ta slut. Att anpassa sina metoder, utrustning och sin organisation för att föra asymmetrisk krigföring är framgångsfaktorer. Organisationen och dess utrustning kan behöva användas på ett nytt sätt. Dock måste krigföringen efter sin anpassning fortsatt följa folkrättens regler i och med att det är i kontexten av ett mellanstatligt krig som det fria kriget förs.⁷ (Finkel, 2011; Försvarmakten, 2013; Angstrom & Widen, 2015)

Terrängen måste möjliggöra för det fria kriget genom att ge den svage ett skydd och försvåra för den starkes verksamhet. Terrängen måste möjliggöra rörlighet som är dold och skyddad. Det kompenserar för den svagare sidans brister och möjliggör överraskning. Terrängen måste möjliggöra uthållighet. (Liddell-Hart, 1991; Taber, 2002; Försvarmakten, 2013; Angstrom & Widen, 2015)

---

⁷ Utrymmet i uppsatsen är begränsat vilket gör att ett utvecklat resonemang om folkrätten inte ryms.

3.2 Arbetshypotes för framgång i det fria kriget.

Premiss 1 samt **premiss 2** samt **premiss 3** ger **arbetshypotesen**

Arbetshypotes:

Genom att utsätta motståndaren för ett taktiskt dilemma med ett hot på djupet, kan tid skapas för den egna strategiska nivån genom motståndarens kraftsplittring eller kulmination. (Delhypotes 1 - *Strategi*)

Indirekt metod används för att kompensera för asymmetrin i styrkeförhållanden. (Delhypotes 2 - *Taktik*)

Genom att anpassa förbandets verksamhet och taktik efter den rådande situationen och terrängen ökar uthålligheten. (Delhypotes 3 - *Anpassning*)

3.3 Härledning av delhypoteserna

De tre delhypoteserna som har identifierats, härleds nedan utifrån allmän militärteori, manöverkrigföringsteori och gerillateori. Härledningen sker i syfte att stärka eller falsifiera resonemanget, distansera resonemanget från förförståelsen och öka validiteten i undersökningens operationalisering.

Delhypotes 1 - Strategi.

Uppsatsen utgår från Beaufres (2010, ss. 22-23) definition på strategi som beskrivs som en stats plan för att få sin vilja igenom genom användandet av sina politiska, militära, ekonomiska och diplomatiska maktmedel. Grunden för en stat är att förbli självständig och genomföra sin egen politik. I uppsatsen menas strategi som en stats kamp att med militära maktmedel behålla sin självständighet. Tidsaspekten gynnar en svag aktör genom att den starke aktören har en tendens till övertro på förmågan att snabbt uppnå sina militära eller politiska mål samt vill i det längsta minimera kostnaderna. Vid en utebliven snabb seger ökar de moraliska och fysiska kostnaderna. (Arreguín-Toft, 2005, s. 35)

Landoperationer har som mål att hålla och kontrollera mark. På marken finns människor, viktig infrastruktur för folkförsörjning och ledning. Det får till följd att ockuperad mark inte gärna lämnas obevakad. Det kan åstadkomma kraftsplittring eftersom förband måste avdelas för skydd. Den operativa nivån bryter ner de militärstrategiska styrningarna till den taktiska nivån och samordnar de olika stridskrafterna för att få en operativ effekt. Denna koordinering

är en av grunderna i modern reguljär krigföring för att nå effekt och uppnå de strategiska målen. (Jordan, m.fl., 2008, ss. 73-74; Angstrom & Widen, 2015, ss. 56, 73, 111)

De moderna gerillateorierna utgår från uppror och upprorsbekämpning. Det strategiska målet för gerillor kan anses vara att komma till makten genom en statsomvälvning genom revolution eller uppror. Gerillakrigföringsteorins mål och strategi saknar stöd för det fria kriget eftersom det inte strävar efter statsomvälvning utan efter statens överlevnad. Däremot kan de politiska kostnaderna med koppling till tid i en uthållig krigföring hittas där. (Jordan, m.fl, 2008, ss. 232-240; Angstrom & Widen, 2015, ss. 120-123)

Problemet med strategin är att om en svag stat har byggt sitt försvar på reguljär förmåga och möts av en stark stat reguljära förmåga, kommer den svaga staten snabbt att förlora enligt Arreguín-Tofts (2005) teori. I samma teori menar han att om en stark stats reguljära styrkor möter en svags stats indirekta försvar med gerillakrigföringsmetoder, kommer den att förlora. Då kontroll av sitt eget land och därmed självbestämmande är grunden för landkrigföring och en stats strategi borde svaga stater satsa på ett uthålligt försvar. Slutsatsen blir: genom att avskurna styrkor fortsatt strider på djupet kan den svaga staten fortfarande hävda att den har kontroll av områden som den starke har besatt, utifrån teorierna om landkrigföring. Om den svage samtidigt använder gerillakrigföringsmetoder kan den skapa tid åt den strategiska nivån utifrån dessa gerillakrigföringsteorier detta stöds även av Liddell-Hart (1991, ss. 366-368). Dessa metoder hanteras i de andra delhypoteserna.

Sammanfattningsvis visar militärteorin behovet av landkontroll på strategisk nivå vid reguljär krigföring. Genom att bestrida denna kontroll tvingas den starke att ta hand om detta och därmed kraftsplittra, riskera kulmination och förlora tid. Tiden som skapas för den svage har samband med arbetsdefinitionen på framgång i det fria kriget. En operationalisering behöver alltså utgå från landkontroll och kraftsplittring för att stödja framgång.

Delhypotes 2 - Taktiken

En av grunderna i manövertänkandet som förs fram av t.ex. Liddell-Hart i *Strategy* är att komma in på djupet av en motståndares gruppering och uppnå en *strategisk förvirring* (strategic dislocation) och ett plötsligt *byte av riktning* (change of fronts) för att sätta fienden i ett dilemma. Detta ger effekt i både fysiska och psykologiska värden genom att fienden uppträder i en oväntad riktning och framkallar ”känslan av att vara instängd”. För att uppnå

strategisk förvirring menar Liddell-Hart att man ska framrycka längs linjen med minst motstånd i den fysiska världen och den mest oväntade linjen i den psykologiska världen. (Liddell-Hart, 1991, ss. 326-328)

Manöverkrigföringen utgår från en indirekt metod som trycker på att utnyttja svagheter i fiendens koncept och moral snarare än hans fysiska krigföringsförmåga. Målet är att försvaga en fiendes vilja, sammanhållning och ledningssystem för att uppnå systemkollaps genom att ha en snabbare beslutsprocess. Uppdragstaktik, oregelbundet uppträdande och spaningsframstötter är grunden för att åstadkomma detta. Till skillnad från utnöttningskrig beskrivs manöverkrigföring som en metod som har en stor risk men liten kostnad. Det vill säga att manöverkrig kan kompensera för asymmetri i styrkeförhållanden men risken för stora förluster om planen inte funkar är hög. (Lind, 1985, ss. 5-8; Jordan, m.fl., 2008, s. 99; Angstrom & Widen, 2015, s. 114)

Gerillakrigföring har jämförts med manöverkrigföring men har även inslag av det som skulle kunna kallas för terrorism. Gerillakrigföring förklaras ofta genom Sun Tzus teorier. Eldöverfall och rörlighet gör att gerillan kan kompensera för sin underlägsenhet. Det har även setts som utnöttningskrig mot en regims legalitet eftersom tidsperspektivet inte kräver en omedelbar systemkollaps. Gerillakrigföringens koncept för att uppnå verkan och kompensera styrkeförhållanden är att slå mot motståndarens svaga punkter, liksom i manöverkrigföring. För att hitta de svaga punkterna behöver gerillan goda underrättelser. Och för att uppnå ytterligare compensation strävar gerillor efter att ha hög rörlighet samt efter att genomföra överraskande överfall. (Keithly, 2001, s. 183; Liddell-Hart, 1991, ss. 365-367; Taber, 2002, ss. 154-161; Jordan, m.fl., 2008, s. 271; Angstrom & Widen, 2015, ss. 115, 119)

Sammanfattningsvis vill både typerna av krigföring verka mot motståndarens svagare delar och kompensera för underlägsenhet i personal eller materiel. Den logiska slutsatsen är att detta även gäller i det fria kriget. Det finns en skillnad i tempo mellan manöver- och gerillakrigföring. I manöverkrigsteorierna framhävs, framförallt av Lind (1985), att tempot måste vara högre än motståndaren och på det sättet ha initiativet. I gerillakrigföringsteorierna framhäver goda underrättelser, snabbhet vid genomförandet och hög rörlighet för att därmed själv kunna välja striderna. I detta fall anses det fria kriget ligga närmare gerillakrigföringen då manöverkrigföringen är uppbyggt på ett operativt system med logistik, underrättelser och annat understöd. Gerillakrigföringsteorierna framhäver rörlighet, initiativ, underrättelser och

överraskning som ett medel för att kompensera för de asymmetriska styrkeförhållandena. Då det operativa systemet kan saknas om ett förband är avskuret kan gerillakrigföringsteorierna antas ha mer förklaringskraft för hur den indirekta metoden kan användas. Till en operationalisering tas indirekt metod med som är gemensamt mellan teoriområdena samt att den svage ska ta initiativet genom att utnyttja underrättelser, rörlighet från gerillateorierna.

Delhypotes 3 - Anpassning

För att möta nya teknologiska och doktrinära överraskningar menar Finkel att en militär organisation behöver flexibilitet. Förmågan att tänka kritiskt och kreativt samt ta initiativ är central för att möta en ny doktrinär eller ändrad teknologisk situation. Flexibiliteten delas av Finkel in i fyra områden; (1) konceptuell och doktrinär, (2) organisatorisk och teknologisk, (3) I ledning och kognitiv förmåga samt (4) snabbt lärande och erfarenhetsdelning. Genom att anpassa sin taktik och tillgänglig teknologi kan en ny situation bemästras. (Finkel, 2011, ss. 223-225)

Manöverkrigföring är offensiv och anpassningen för att möta osäkerhet sker genom uppdragstaktik. Befälhavare får order om vad som ska uppnås och inte hur det ska göras. Starka försvarsställningar ska kringgå och strävan är att komma in på djupet. Detta måste anses vara kärnan i manöverkrigets flexibilitet. Gerillakrigföringens flexibilitet ligger i att hålla sig dold och snabbt slå till när situationen gynnar den svage. Även här gynnas förmågan att anpassa sig till situationen genom en decentraliserad ledning. Taber (2002, s. 161) menar att gerillans överlägsna rörlighet och småstyrkor är dess främsta tillgångar. (Liddell-Hart, 1991, s. 365; Angstrom & Widen, 2015, ss. 116-119)

Även om grunden för landkrigföring handlar om att kontrollera markområden är vikten av terrängen det som tydligast särskiljer gerillakrigföringsteorierna mot land- och manöverkrigföringsteorierna. I gerillakrigföringen anses terrängen skapa möjligheter för säkra baser och möjlighet att undgå bekämpning vid rörelser och uppnå verkan i stället för kontroll. Även en stor del av gerillans försörjning kommer från de lokala invånarna. Detta gör att en gerilla är beroende av stöd från lokalbefolkningen för att kunna försörja sig med personal, få underrättelser och logistik. (Liddell-Hart, 1991, ss. 365-367; Taber, 2002, ss. 155-160)

Sammanfattning: Utifrån Finkels (2011) teori om flexibilitet är optimering av de tillgängliga resurserna något som borde möjliggöra ett framgångsrikt förande av det fria kriget.

Anpassning och flexibilitet är enligt honom central för att möta en ny situation. Det fria kriget faller utanför det normala och mycket hänger på att befälhavaren ska förstå situationen och utifrån detta disponera sina styrkor och tillgångar på ett för situationen optimalt sätt. En decentraliserad ledning och uppdragstaktik är viktiga delar i både manöver- och gerillakrigsteorierna men även enligt Finkel. Vilket ger den logiska slutsatsen att detta också gäller i det fria kriget. Alltså behöver en operationalisering innehålla anpassning av metoder, styrkor och tillgångar samt uppdragstaktik.

I gerillakrigföringsteorierna framhävs att terrängen måste göra det möjligt att motverka asymmetrin genom att den försvårar motståndarens verkan och rörlighet samtidigt som den ger det avskurna förbandet skydd och möjliggör uthållighet. Detta till skillnad från den kontroll av landområden som är grunden för landkrigföring och hanteras under delhypotes 1. Terrängen har betydelse för att nå framgång genom att den möjliggör och försvårar taktiken. Terrängen ska ge skydd och möjligheter till den svage samt försvåra för den starke. Detta gör att det asymmetriska styrkeförhållandet kan kompenseras för både i anfall och försvar. En operationalisering av anpassning måste utifrån detta även innehålla en anpassning till terrängen.

3.4 Operationalisering av delhypoteserna

Delhypotes 1 – Strategi.

Genom att utsätta motståndaren för ett taktiskt dilemma med ett hot på djupet, kan tid skapas för den egna strategiska nivån genom motståndarens kraftsplittring eller kulmination.

Militärteorin visar behovet av landkontroll på strategisk nivå vid reguljär krigföring. Genom att bestrida denna kontroll tvingas den starke att ta hand om detta och därmed kraftsplittra, riskera kulmination och förlora tid.

	Indikator
1	Bestrider de avskurna förbanden den starkes landkontroll?
2	Skapas tid för den svages strategiska nivå genom den starke motståndarens kraftsplittring eller kulmination?

Indikatorerna bygger på varandra. Landkontroll läses utifrån att det är land som den strategiskt eller taktiskt behöver kontrollera då det kan tänkas att avlägsna områden som inte

har betydelse för krigföringen kan ignoreras av den starke och inte påverka den svages strategi.

Delhypotes 2 – Taktik

Indirekt metod används för att kompensera för asymmetrin i styrkeförhållanden.

Genom att verka mot motståndarens svagare delar kan compensation ske för underlägsenhet i personal och materiel. Metoderna kan mer jämföras med de i gerillakrigföringen än i manöverkrigföringen.

	Indikator
1	Strävar den svage efter att slå mot den starkes svagare delar och vilja? Undviks samtidigt de starka delarna av motståndaren?
2	Sker striderna på den svages initiativ? Används manöver, underrättelser och rörlighet för att ta initiativet?

Indikatorerna innehåller hjälpfrågor för att mer detaljerat kunna analysera textmaterialet.

Delhypotes 3 – Anpassning

Genom att anpassa förbandets verksamhet och taktik efter den rådande situationen och terrängen ökar uthålligheten.

Genom anpassning kan organisationen möta en ny miljö. Uppdragstaktik ska enligt teorierna vara grunden för att kunna verka i det fria kriget. Terrängen i denna delhypotes behandlar inte om kontroll av land utan vad den ger för möjligheter att kompensera för den asymmetriska situationen.

	Indikator
1	Anpassas organisationen, verksamheten och tillgångarna för att verka i en asymmetrisk miljö?
2	Sker ledningen inom de avskurna förbanden med uppdragstaktik som möjliggör lokala initiativ?
3	Gör terrängen det möjligt att kompensera för den asymmetriska situationen? <i>Terrängen ska möjliggöra verkan och uthållighet för den som bedriver det fria kriget samtidigt som den försvårar detta för den starke.</i>

Mj Johan Jönsson

HSU OP 16-18

Indikatorerna är spretiga men hanterar anpassningen som togs fram vid underbyggandet av delhypotesen. Indikator 1 och 2 hänger ihop och har med flexibilitet att göra. Indikator 3 kan tänkas vara fristående med anledning av att den är områdesberoende. Den innehåller ett påstående av vad terrängen ska uppfylla. Fortsatt analys får visa om det är en självständig delhypotes eller en del av anpassning. Detta diskuteras under analysen.

4 Empirisk prövning

I teorikapitlet togs en hypotes fram för ett framgångsrikt förande av fria kriget. Hypotesen delades upp och operationaliserades. I detta kapitel prövas hypotesen genom att indikatorerna som togs fram från delhypoteserna testas mot två empiriska fall. Utifrån resultaten kondenseras data till en förfinad delhypotes.

4.1 Inledning

Då uttrycket det fria kriget är ett doktrinärt uttryck finns ingen självklar empiri att utgå ifrån, men det finns fall som av vissa forskare klassificerats som gerillakrig t.ex. Keithly (2001). Uppsatsen menar att det fria kriget är en del av den reguljära krigföringen men måste anpassas efter situationen och att konceptet kan liknas vid gerillakrigföring. Detta innebär att fallen hämtats ur reguljär krigföring.

Det fria kriget ligger idag inom ramen för konventionella förmågor. Genom att avgränsa ett planerat genomförande minskar därmed antalet fall. Insatser av SOE i Europa, specialförbandens stöd till Sydvietnamesiska armén, och användandet av de svenska jägarförbanden är intressant att studera, men det är förband som bedriver det fria kriget inom ramen för sin normala uppgift. Urvalet för uppsatsen blir avskurna förband som inte har haft som grunduppgift att slåss bakom fiendens linjer. Det andra urvalet är att välja bort situationer som är statiska och enbart fokuserar på försvar, även om de också binder styrkor. Här finns bl.a. Kurlandfickan samt de befästa städer som de allierade kringgick vid befrielsen av Europa 1944-45. Även låg taktisk nivå är borttagen trots att överlevande japaner som höll ut till 1970-talet i Filipinernas djungel kan vara nog så intressant.

Urvalet består av två fall: det tyska försvaret av sin koloni i Östafrika 1914-1918 och de sovjetiska partisanstyrkorna som uppstod vid operation Barbarossa 1941.⁸ Det har varit svårt att hitta fall som varit relevanta att studera eftersom fria kriget har förts under korta förlopp och på låg taktisk nivå och därmed gett en svårsmätbar framgång och otillgänglig empiri. De nämnda fallen är båda framtagna utifrån att de varit framgångsrika, om än i olika grad.

Östafrika representerar ett mycket framgångsrikt fall, utifrån uppsatsens arbetsdefinition på framgång. De tyska styrkorna var helt avskurna från Tyskland och lyckades binda brittiska

---

⁸ Sovjetunionen ses som den svaga aktören under den studerade perioden kopplat mot problemformuleringen.

resurser under fyra år. Det har varit enkelt att följa skeendet eftersom det är väl beskrivet och tydligt ledda av chefer på båda sidor. Dock genomfördes kampanjen under det som Jordan m.fl. (2008) karaktäriserar som tidigmodern krigföring och skulle kunna kritiseras för att slutsatserna inte är överförbara till dagens krig. Vid framtagandet av hypotesen har inte tekniknivån identifierats som en framgångsfaktor för det fria krigets framgång och därmed är årtalet för genomförandet mindre intressant. Snarare utgår gerillakrigföringens teorier att tekniknivån skiljer sig åt. Empirin om striderna i Östafrika är hämtade från både primära och sekundära källor. Primärkällorna är ögonvittnesskildringar från tiden. En primärkälla är den tyska befälhavarens memoarer. Denna kan vara tendentiös på grund av att Tyskland förlorade, men uppfyller samtidighet. Sekundärkällorna är sammanställningar från flera källor av krigets förlopp ur ett historiskt perspektiv och kan anses som oberoende och uppfylla äkthetskravet. En av artiklarna (Keithly, 2001) som används är skriven utifrån sekundärkällorna och kan därmed ha tolkats av den författaren för att passa in i hans syfte.

När det gäller partisankrigföringen under Barbarossa kan det anses som mindre framgångsrikt. Men det skapade tid för Sovjetunionen och tvingade Tyskland att avdela resurser från frontförband till att skydda de bakre områdena. Empirin har varit spretig och det har bitvis varit svårt att skilja på om det varit avskurna förband eller organiserade partisaner som lett till framgången. Partisaner har varit en samlingsbeteckning för alla typer av verksamhet på djupet av de tyska linjerna. Fallet har ändå valts utifrån att det beskrivit en separat front liksom den i Östafrika. Studierna avgränsas i tid då ledningen av verksamheten tilltog. Partisanerna påverkade operation Barbarossa och kan därmed anses som relevant för att studera vad avskurna förband bakom fronten kan bidra med. Empirin kring operation Barbarossa och den sovjetiska partisanrörelsen bygger på sekundärkällor skrivna av västförfattare (Howell, 1956; Hartmann, 2013). Det har varit svårt att hitta rysk litteratur i ämnet. Det påverkar tendensen och oberoendet eftersom de i huvudsak är skrivna utifrån tyska källor. En vetenskaplig rysk artikel har använts som beskriver partisanernas förhistoria men den är tendentiös för partisanernas framgångar och anti-Stalin (Maslov, 1996). Även *The Soviet Partisan Movement* (Howell, 1956) kommer att användas eftersom den specifikt har studerat partisankriget på östfronten. Hänsyn tas till att den är skriven för att utreda verkan av partisankrigföring från ett amerikanskt perspektiv med tyska källor som grund. Den studerade perioden kommer att vara från juni 1941 till sommaren 1942 när de sovjetiska partisanförbanden i huvudsak var centralt styrda och organiserade (Hartmann, 2013, s. 95).

Genom att pröva de oberoende variablerna i hypotesen mot dessa två fall, kan en variation i den beroende variabeln upptäckas. Båda fallen är utifrån *lika utfalls-design* att anse som framgångsrika. Nivån av framgång skiljer dem åt. Det är delhypoteserna som empiriskt ska prövas och kommer driva empirin framåt. För att öka läsbarheten inleds hypotesprövningen av en kort historisk beskrivning som sätter fallen i sin historiska kontext.

4.2 Fallstudierna

Tyska Östafrika

Vid 1900-talets början hade Tyskland flera kolonier i Afrika. Tyska Östafrika var 900 000 km² till ytan och låg ungefär där dagens Tanzania är beläget. Kolonin var omgiven av Brittiska Östafrika (Kenya, Uganda), Belgiska Kongo, Brittiska Rhodesia (Zambia) och Portugisiska Östafrika (Moçambique). Terrängen i Östafrika var savann och djungel. Det var ont om vägar och järnvägar. Järnvägarna gick i öst-västlig riktning för att förbinda sjöarna med kuststäderna. Efter motgångarna för ententen i Europa, sågs de tyska kolonierna i världen inte bara som strategiska mål utan som möjliga förhandlingskort vid en fredsuppgörelse. (Keithly, 2001, s. 170)

Under fyra år höll den tyska styrkan ut under ledning av överstelöjtnant Paul Emil von Lettow-Vorbeck mot en bitvis tio gånger starkare brittisk⁹ styrka. Stridigheterna kan delas in i tre faser (Crowson, 2003, s. iv). Mellan augusti 1914 och september 1916 hade tyskarna initiativet. Tyskarna tog initiativet genom att gå in i brittiska Östafrika och störde britternas verksamhet. Vid slagen om Kilimanjaro och Tanga i november 1916 slog tyskarna tillbaka två stora brittiska motanfall. Under resten av perioden skedde mest räder mot underhåll och järnvägar. Mellan september 1916 och januari 1917 anföll britterna – koordinerat med belgiska styrkor – och sökte ett avgörande slag. Tyskarna bedrev en framgångsrik avvärjningsstrid. De bestämde var slagen skulle ske men var tvungna att ge upp mark eftersom de var underlägsna i styrka och materiel. Den sista perioden mellan januari 1917 och november 1918 inleddes med att den brittiska styrkan växte. En brittisk operation mot de sista tyska underhållsdepåerna tvingade tyskarna till kampanjens största och kostsammaste slag vid Mahiva i oktober 1917. Efter detta tvingades tyskarna med sina resterande styrkor att anfälla Moçambique för att där stjäla sitt underhåll. I augusti 1918 gick tyskarna in i det oförsvarede

---

⁹ Med *brittisk* menas i uppsatsen styrkor från hela det brittiska imperiet.

norra Rhodesia. Den 25:e november kapitulerade generalmajor von Lettow-Vorbeck och hans kvarvarande 4000 man, 14 dagar efter vapenstilleståndet i Europa. (Mosley, 1963; Keithly, 2001; Crowson, 2003)

Partisanrörelsen i Sovjetunionen under Barbarossa

Utifrån erfarenheterna från Napoleons rysslandsfälttåg och det ryska inbördeskriget utvecklades under 1920- och 30-talen militärteori och doktriner för slag på djupet. En del av denna utveckling var framtagandet av reguljära partisanförband som skulle strida på djupet, bakom en motståndares linjer. Organisationen var delvis materiellt och personellt uppfyllt men drabbades hårt av Stalins utrensningar och den nya Sovjetiska doktrinen som menade att krigföring skulle ske på fiendens territorium. Vid den tyska invasionen 1941 var organisationen i stort sätt nedmonterad. (Maslov, 1996)

Sovjetunionen var ett gigantiskt land med varierande terräng. Framförallt var det de stora avstånden, bristfälliga vägnätet och järnvägsnätet som senare skulle påverka den tyska invasionen. (Howell, 1956, ss. 3-7; Hartmann, 2013, s. 81) Den 22:a juni 1941 startade Tyskland operation Barbarossa. Inledningsvis fick tyskarna stora framgångar och detta skapade en kollaps i Röda Arméns första echelång. Blixtkrigets idéer om att undvika motståndarens starka delar gjorde att sovjetiska förband lämnades kvar. Stora mängder fångar togs av de efterföljande infanteriförbanden. Vissa förband blev kvar och fortsatte striderna som partisaner (Howell, 1956, ss. 42-43). (Hartmann, 2013)

Olika typer av partisanförband bildades. Utöver de kvarvarande röda arméförbanden sattes förband upp av lokala kommunistledare. Så småningom organiserades partisanerna som en egen vapengren. Samtidigt som partisanerna växte till nådde tyskarna fram till Leningrad i september och i december 1941 nådde de utkanten av Moskva. Under hösten stördes det bakre tyska området av att räder genomfördes mot kommunikationer och underhållsbaser. Den 6:e december genomförde Röda armén sin första stora offensiv. Tyskarna avdelade stora delar av sina säkerhetsstyrkor för att förstärka fronten och de kvarvarande blev kvar i statiskt försvar av viktiga punkter vilket underlättade för partisanverksamhet. Fronten stabiliserades under senvintern 1942. Partisanerna led av låg moral men våren 1942 blev de bättre organiserade och utrustade. Tyskarna anföll, våren 1942, mot de ryska oljefälten i Kaukasus och kulminerar vid slaget om Stalingrad som inleds på hösten samma år. (Howell, 1956)

Strategi

Genom att utsätta motståndaren för ett taktiskt dilemma med ett hot på djupet, kan tid skapas för den egna strategiska nivån genom motståndarens kraftsplittring eller kulmination.

	Indikator
1	Bestrider de avskurna förbanden den starkes landkontroll?
2	Skapas tid för den svages strategiska nivå genom den starke motståndarens kraftsplittring eller kulmination?

Tyska Östafrika

De tyska kolonierna styrdes av utsända guvernörer på uppdrag av ”kolonidepartementet” (Mosley, 1963, ss. 15-20). Kommunikationerna med Tyskland skedde med brev, telegrafi via tråd och radio samt med sändebud som oftast åkte med de tyska Östafrikalinjens båtar. En av de första åtgärderna när britterna och dess allierade anföll kolonin var att skära av dessa kommunikationer till omvärlden. Dagen efter att meddelandet att neutraliteten för kolonin upphört den 7:e augusti 1914 besköts radiotornet i Dar-es-Salaam från brittiska fartyg. (Von Lettow-Vorbeck, 2010, s. 30) Von Lettow-Vorbecks utgångspunkt när han förberedde försvaret var att binda det brittiska imperiets afrikanska trupper under lång tid för att de inte skulle kunna användas på andra och viktigare fronter. Detta skulle kosta tid och resurser för britterna. (Keithly, 2001, s. 171) Siffrorna visar att britterna avdelade mellan 200 000 – 250 000 man under en fyraårsperiod mot tyskarnas 15 000 man. Den miljon bärare som fanns på den brittiska sidan är inte inräknade. Förlusterna i britternas stridande förband uppgick till cirka 40 000 man varav indiska trupper utgjorde hälften. (Keithly, 2001, s. 167) De tyska förlusterna borde ha uppgått till cirka 11 000 med anledning av de 4000 som kapitulerade 1918.

Partisanstriderna 1941 - 42

Vid det tyska överfallet kollapsade stora delar av det ryska försvaret. De tyska pansarförbanden framryckte långt in på djupet och lämnade stora fickor med ryska förband. Dessa togs omhand av de tyska infanteriförbanden som marscherade bakom pansartäterna. (Hartmann, 2013, s. 47) Vid tyskarnas framryckning fortsatte en del Röda arméförband och hastigt ihopsatta förband som leddes av NKVD¹⁰ eller lokala kommissarier striderna. Den

---

¹⁰ Sovjetiska säkerhetstjänsten.

kommunistiska indoktrineringen kan ses som drivande i partisanernas fria krig. Detta kan i sin tur kopplas mot de högre strategiska målen. (Howell, 1956, s. 42) Inledningsvis påverkade inte de kvarvarande styrkorna (partisanerna) tyskarnas operationer något nämnvärt. Den hårda tyska behandlingen av partisaner som togs tillfånga gjorde att de blev mindre benägna att ge upp och civilbefolkningens stöd till den tyska operationen blev mindre. Vilket indirekt stödde den högre ryska strategin genom att färre gav upp. (Hartmann, 2013, s. 95)

Efterhand blev partisanernas operationer mer effektiva och tyskarna tvingades späda ut sina säkerhetsförband med lokalt rekryterade styrkor. Enligt Maslov (1996, s. 892) var tio procent av de tyska styrkorna uppbundna i antipartisanoperationer. I oktober behövde den norra tyska armégruppen avdela frontförband för partisanbekämpning (Howell, 1956, s. 82). När den första stora ryska motoffensiven skedde i december 1941, pressades tyskarna tillbaka. Tyskarna skickade sina säkerhetsförband för att förstärka vid fronten och lämnade bara några få till att bevaka fasta punkter. (Howell, 1956, s. 77) Under våren 1942 blev partisanrörelsen mer organiserad och styrningen ökade från centralt håll (Hartmann, 2013, s. 95).

Analys

Indikator 1 och 2 kan besvaras med ja. Genom att striderna fortsatte i tyska Östafrika och i västra Sovjetunionen, skapade detta problem för de starka att ta hand om. Främst var de truppstyrkor som kunde ha använts i operationernas huvudriktningar som blev tvungna att avdelas för att ta hand om de som bedrev det fria kriget. Genom att landkontrollen bestreds skapades en kraftsplittring för den starke aktören. Kraftsplittringen kostade tid utöver avdelandet av frontförband. Därmed skapades tid åt den strategiska nivån. Redan från början behöver den starke aktören ta hänsyn till de som bedriver fria kriget. I Partisanfallet kan den stalinistiska styrningen och tyskarnas barbari ha spelat roll för att striderna fortsatte bakom fronten. I Östafrikafallet förstod von Lottow-Vorbecks vilka strategiska vinster som kunde uppnås genom att tyskarna band stora brittiska resurser där som därmed inte kunde användas på fronterna i Europa. Förmåga att inte ge upp och att bedriva det fria kriget skapar problem för en motståndare genom kraftsplittring. En tveksamhet kan råda rörande hur mycket stödet till den högre strategin ger gentemot att inte stödja den men fortsätta strida? Till exempel för sin egen överlevnad. Att bli överkörd och på det sättet utöka stridsfältet, kan det räknas som att utöka stridsfältet då det är framgång för den som kör över? Det är bara när de avskurna förbanden binder trupper som de blir strategiskt stöd.

Slutsats (utvecklad delhypotes)

Delhypotesen kan inte falsifieras utifrån undersökningen och behålls därmed.

Genom att utsätta motståndaren för ett taktiskt dilemma med ett hot på djupet, kan tid skapas för den egna strategiska nivån genom motståndarens kraftsplittring eller kulmination.

Taktiken

Indirekt metod används för att kompensera för asymmetrin i styrkeförhållanden.

	Indikator
1	Strävar den svage efter att slå mot den starkes svagare delar och vilja? Undviks samtidigt de starka delarna av motståndaren?
2	Sker striderna på den svages initiativ? Används manöver, underrättelser och rörlighet för att ta initiativet?

Tyska Östafrika

Efter de inledande slagen vid Kilimanjaro och kuststaden Tanga i november 1914 stannade stridigheterna av på grund av förkrossande tyska segrar. Ytterligare en seger i januari 1915 gjorde att britterna blev passiva. Efter regnperioden påbörjade von Lettow-Vorbeck ett patrullföretag in i brittiska Östafrika som förstörde tåg och järnvägsbroar samt försåg tyskarna med brittiskt underhåll (Mosley, 1963, s. 97). Detta fick till följd att britterna fastnade i försvar av viktiga punkter. Framgångarna skapade en ovilja att fortsätta anfallen och svårigheter för det brittiska underhållet. (Keithly, 2001, ss. 171-172)

Britternas nästa offensiv började i mars 1916. Efter byte av ledning och en lång styrkeuppbyggnad samlades 73 300 soldater. Utifrån dåtidens taktiska uppfattning sökte general Smuts ett avgörande slag och började sin jakt på tyskarnas styrkor. Genom att uppträda rörligt och välja sina egna slag lyckades tyskarna genomföra en framgångsrik fördröjningsstrid och undvek att bli inringade. (Keithly, 2001, ss. 173-176)

Vid den avslutande kampanjen där britterna började en rörligare krigföring blev situationen svårare för tyskarna. Efter slaget vid Mahiva i oktober 1917 tvingades tyskarna på grund av stora förluster dra sig in i det lätt försvarade Mocambique för att undvika britterna och ta förnödenheter från portugisernas. Detta lyckades genom den rörliga taktiken som förfinats

under tre års strider. (Crowson, 2003, s. 82) Även om tyskarna var mycket på defensiven, var deras handlingar offensiva och på det sättet kunde ta initiativet (Keithly, 2001, s. 183).

Partisanstriderna 1941 - 42

I spåren av den sovjetiska tillbakaryckningen genomfördes den brända jordens taktik och mycket av järnvägsinfrastrukturen förstördes.¹¹ (Howell, 1956, s. 50) Inledningsvis var attackerna spridda och saknade mönster. I huvudsak attackerades lätt bevakade underhållslinjer, individuella fordon och små konvojer. En del sabotage genomfördes mot intakta installationer som Röda Armén lämnat. (Howell, 1956, s. 50) Från oktober 1941 blev Partisanförbanden mer organiserade och disciplinerade med en mer utvecklad taktik. Räder genomfördes sällan utan rekognosering och de undvek att binda sig i strider med större tyska styrkor. Partisanerna bytte operationsområde när trycket blev för högt mot dem. (Howell, 1956, s. 82)

Partisanerna genomförde sabotage samt räder mot tyska installationer och konvojer. Även attacker mot statligt och kollektivt drivna storjordbruk genomfördes. Mord på lokala guvernörer och propaganda blev viktigt för att se till att det ockuperade området inte underkastade sig det tyska styret. I december hade partisanernas aktioner mot järnvägssystemet fått ner de tyska underhållstransporterna till en "alarmerande" låg nivå. Genom att de sovjetiska landsvägarnas status var dålig, fick detta konsekvenser för den tyska krigföringen. (Howell, 1956, ss. 81, 75-76, 144)

Analys

Beroende på abstraktionsnivån i empirin bakom analysen kan en skillnad ha uppstått i resultatet. I det Östafrikanska exemplet där taktiken lagts fram av en central chef för en reguljär styrka ger vid handen att den indirekta metoden utnyttjas som en taktik. Här kan indikator 1 besvaras med ja. Partisanexemplens analys på striderna som helhet ger en antydning om att den indirekta metoden inte används systematiskt innan den centrala styrningen kommit igång. De tidiga striderna verkar ha varit mer av strider och räder för att säkra den egna överlevnaden. En aktiv styrka binder mer trupper än när den bara försöker överleva. Detta är

---

¹¹ I *The Soviet Partisan Movement* är ofta effekterna av partisanaktionerna refererade till förstörd järnvägsinfrastruktur. Detta beror troligen på att de tyska rapporterna som boken bygger på satte stor strategisk vikt vid en fungerande järnväg.

en tydlig skillnad mellan fallen. Först när partisanerna började bli organiserade blev de ett problem som krävde avdelandet av frontförband. Här kan indikator 1 hjälpfråga besvaras med ja medan det konstateras att det krävs en aktiv ledning för att uppfylla kriterier för ja på indikatorn som helhet.

Detta kan också kopplas till både indikator 1 och 2 samt besvaras ja. I båda fallen beskrivs att räderna ofta gjordes mot järnvägskommunikationer. Järnvägarnas centrala betydelse för rörlighet och underhåll gör att den starke ser sig tvungen att låsa förband för att bevaka dessa. Samma gäller för andra objekt som är vitala för det reguljära kriget förande. Låsningen till svaga punkter och baser leder till att förbanden i det fria kriget får en ökad möjlighet till rörlighet vilket underlättar att ta initiativet. Denna låsning innebär en kraftsplittring och uttunning av motståndaren. Samtidigt som den avlastar fronten och därmed skapar tid för den strategiska nivån. Denna observation om järnvägarnas betydelse tas särskilt med i analysen.

Enbart Östafrikafallet besvarar indikator 2 jakande. Att i det längsta undvika strider med motståndarens front är centralt vilket visades där. Genom goda underrättelser samt att genomförandet av snabba överfall och dra sig tillbaka kompenserades asymmetrin i styrkorna. Det har varit svårt att identifiera en tydlig plan för partisanerna och därmed kan indikator 2 inte besvaras utifrån det empiriska materialet. Den indirekta metoden i Östafrika påverkade den egna taktiska framgången tillskillnad mot effekterna i partisanoperationerna som påverkade den tyska krigföringen. Det kan vara skillnaden i abstraktionsnivån på det empiriska materialet som visar sig här.

Slutsats

Delhypotesen kan inte falsifieras i sin helhet men en indikator kan inte styrkas i viss del av empirin. En kompletterande förklaring till framgång har identifierats genom krigföringens behov av kommunikationer.

Indirekt metod ska användas för att kompensera för asymmetrin i styrkeförhållanden. Genom att slå mot identifierade svaga delar och kommunikationer skapas möjligheter till att nå lokal överlägsenhet. Dessa svaga delar påverkar motståndarens förmåga till krigföring och därmed kan tid skapas.

Anpassning

Genom att anpassa förbandets verksamhet samt taktik efter den rådande situationen och terrängen ökar uthålligheten.

	Indikator
1	Anpassas organisationen, verksamheten och tillgångarna för att verka i en asymmetrisk miljö?
2	Sker ledningen inom de avskurna förbanden med uppdragstaktik som möjliggör lokala initiativ?
3	Gör terrängen det möjligt att kompensera för den asymmetriska situationen? <i>Terrängen ska möjliggöra verkan och uthållighet för den som bedriver det fria kriget samtidigt som den försvårar detta för den starke.</i>

Tyska Östafrika

Till skillnad från de brittiska förbanden inordnades svarta soldater, så kallade askaris, i de tyska leden redan innan kriget började. Tyskarna tog till vara på de kunskaper de hade och inordnade dessa i sin taktik i stället för att anpassa krigföringen utifrån de normer som gällde vid tiden. Den stridande enheten var ett kompani som bestod av 7-8 officerare och underofficerare, 150-200 askari och 700 bärare som var självförsörjande. Av tyskarnas 14 000 man var 11 000 askari. De tyska officerarna fick långtgående mandat och frihet för att lösa sina uppgifter. Ofta i högst kompanis storlek. Detta gjorde att de kunde anpassa sig till den lokala situationen och komma till snabbare beslut än sina brittiska motparter. (Keithly, 2001, s. 182; Crowson, 2003, ss. 12-14)

Tyskarna slaktade sin sänkta kryssare KMS Königsberg och använde dess kanoner som markmonterat artilleri, något som tyskarna hade brist på från början. De skapade även en liten flotta genom att beväpna fraktfartyg i de östra sjöarna. Där tog och upprättade de inledningsvis sjökontroll som fick till följd att de allierade fick släpa en båt genom djungels för att kunna återta kontrollen. (Crowson, 2003, ss. 40, 67)

Von Lettow-Vorbeck var erfaren av strider i Afrika redan innan kriget. Hans erfarenhet tillsammans med anammandet av den lokala stridstekniken och den stora andelen askaris gjorde att tyskarna lyckades använda terrängen och klimatet till sin fördel. Terrängen hjälpte tyskarna att använda sin rörliga taktik. De var bättre än britterna att använda de lokala förhållandena för att uppnå överraskning i sina överfall och nyttja terrängen för sitt skydd. En

stor del av litteraturen beskriver terrängens betydelse för krigföringen. Vädret och ohyra påverkade båda sidorna men tyskarna var bättre på att skydda sig. (Crowson, 2003, ss. 65-66; Keithly, 2001, s. 175)

Partisanstriderna 1941 - 42

Endast ett fåtal av de partisanförband som var organiserade före kriget hade undgått utrensningarna och kunde sättas in vid den tyska invasionen. (Maslov, 1996, s. 891) Det skedde en tidig organisering genom lokala kommunistledare som samlade ihop soldater och medborgare till motstånd. Förbanden präglades av låg moral och passivitet. Resultatet beskrivs som lågt eftersom få aktioner gjordes och förberedelserna var obefintliga. Även från centralt håll försökte sovjetledningen organisera de fristående partisanerna genom att order gick ut att organisera partisanförband på stor bredd. Detta hade ett magert resultat på grund av den allmänna paniken som rådde. Många förband blev tillfångatagna eller gav upp utan strid. Efterhand blev partisanförbanden bättre organiserade och fick med tiden ökat stöd och ledning från centralt håll. Efterhand kom de att likna en militär struktur som till viss del samordnade sin verksamhet med röda armén. Uppgifterna blev tydligare och var att störa de tyska kommunikationer, inhämta underrättelser och hindra exploateringen av Sovjetunionen. Detta skedde genom att räder genomfördes och lokalbefolkningen terroriserades. Den centrala ledningen var trots det bristfällig. Förbättrad organisation av striderna började märkas i september 1941. Till viss del berodde det på att rådgivare och samband hade upprättats mellan centralledningen och vissa partisanförband. (Howell, 1956, ss. 47-50, 66, 82-83)

Inledningsvis uppträdde partisanförbanden sällan utanför skyddande skogar, träskområden och långt från befolkningscentra där motståndet var som minst. Den sovjetiska terrängen och ytan var väl lämpad för gerillakrigföring. På våren 1943 kontrollerade partisanerna 90 procent av skogsområdena. I Ukraina var det ont om naturligt skydd och därför var det få operationer utanför träskområdena vid Dnepr. (Howell, 1956, ss. 50, 76; Hartmann, 2013, ss. 82-83, 95)

Analys

Indikator 1, Ja. Anpassning av organisation, metoder och verksamhet kan ske på olika nivåer och genom förberedelser kan de tidigt nå resultat. Att använda det som finns till hands för att utöka vapenarsenalen eller förmågorna är viktigt eftersom detta ökar den egna förmågan och kan till del kompensera för asymmetrin. Att bara anpassa sig för överlevnad ger en

motståndare mindre problem att ta hand om, medan att från början anpassa så att verkan kan uppnås gör att initiativet kan tas. Vilket ger att svaret indikator 1 under inledningen av Barbarossa är nej, då partisanerna utgjorde ett mindre hot mot tyskarna och därmed inte skapade tid. Detta borde vid en enfallsstudie gett ett lägre värde (skapad tid) i den beroende variabeln.

Indikator 2 ja i det ena fallet. I uppdragstaktiken ingår att det finns målstyrning. Denna behövs för att kunna ge en effekt på en högre nivå oavsett om det är att binda styrkor eller störa de bakre linjerna. Empirin i det ena fallet var tydlig med att uppdragstaktik är en framgångsfaktor. I den andra har det inte gått att styrka, mest troligt på grund av bristande underlag. Den centraliserade målstyrningen som framkom i partisanempirin kan höra hemma i att stödja en högre strategi.

Indikator 3. Ja, terrängen visar sig i empirin vara en förutsättning för att lyckas med den asymmetriska situationen liksom identifierats i gerillateorierna. Säkra områden att överleva i och verka från ökar uthålligheten. Klimatet påverkar alla och de som anpassar sin utrustning och verksamhet lyckas bättre. Detta verkar viktigare för uthålligheten än uppdragstaktik och därmed den tid som skapas för den strategiska nivån.

Slutsats

Terräng och anpassning bör skiljas åt och skapa två delar i hypotesen för att förtydliga betydelsen för uthålligheten och överlevnaden vilket visade sig i båda de studerade fallen. Anpassning och uppdragstaktik i indikator 1 och 2 har till del falsifierats då ingen empiri om detta har identifierats i materialet om partisaner. Dock ökar anpassningen och målstyrningen efterhand i och med att den centrala ledningen börjar ta form. Detta kan fortfarande anses ha en sannolik påverkan utifrån tidigare studerad gerillakrigföringsteori och Östafrikafallet. Uppsatsförfattaren väljer att inte falsifiera denna utan menar att det krävs mer studier.

Delhypotesen utvecklas till två delar.

(1) Terrängens möjlighet för att ge skydd och uthållighet samt dess förutsättningar för den svaga att kompensera asymmetrin är avgörande för det avskurna förbandets uthållighet.

(2) Genom att anpassa förbandet och styra med uppdragstaktik kan sannolikt leda till framgång i det fria kriget.

5 Avslutning

5.1 Inledning

Uppsatsen syfte är att förklara framgångsfaktorer i det fria kriget med en teoriutvecklande ambition. Detta har skett genom att en hypotes tagits fram och prövats i flera steg. Resultatet visar att hypotesen kan anses ge en trolig förklaring till hur denna framgång kan nås.

Framgångsfaktorerna beskrivs genom hypotesens delar, strategi, taktik och anpassning. Efter prövning av framgångsfaktorerna mot gerilla- och landkrigföring samt fallstudier kan hypotesen anses stå på en stabil teoretisk grund. Framgångsfaktorerna är konceptuella och normativa till sin framställning vilket är rimligt då de ska förklara hur framgång ska uppnås. Dessa återfinns i huvudsak i gerillakrigföringsteorierna även om likheter finns med manöverkrigsteorierna ifråga om indirekt metod, svaga punkter och manöver. Vissa tidigare studier har prövat situationer inom det fria kriget utifrån gerillateorier. Till exempel artikeln *Khaki Foxes: The East Africa Korps* (Keithly, 2001) beskriver krigföringen i Östafrika utifrån att det var gerillakrigföring, men den är normativ och analyserar taktiska framgångsfaktorer utan att ta hänsyn till den strategiska effekten. Då likheter i genomförandet är likt det fria krigets kan tolkning utifrån det konceptet förstås, men de haltar på en kontextuell nivå.

Syftena med att föra det fria kriget och det som ska uppnås med framgångsfaktorerna återfinns i landkrigföringen och dess grund i landkontroll samt den svage aktörens syfte att skapa tid för att öka kostnaderna hos en stark aktör. Att metoderna är från gerillakrigföring och att syftet ligger inom landkrigföringen är rimligt i och med att kontexten för det fria kriget är maktkamp mellan stater. Genom prövningen av hypotesens framgångsfaktorer har dessa möjlighet att utvecklas och förfinas inför fortsatt forskning. Den framtagna hypotesen kan ses som en teori för hur framgång i det fria kriget ska uppnås.

5.2 Diskussion

Genom studiens valda metod har hypotesens delar tagits fram. Arbetsdefinitionen av framgång i det fria kriget har påverkat framtagandet av hypotesen. Om denna arbetsdefinition skulle utvecklas och prövas kan ytterligare kunskap nås vilket kan få hypotesen som presenteras i denna uppsats att styrkas eller förkastas. Den valda metoden i uppsatsen har varit omfattande i förhållande till det tilldelade antal ord. Detta har fört med sig att både underbyggandet av delhypoteserna och fallstudierna har fått hanterats ytligt och de kan

därmed fördjupas med mer tid och mer omfattande litteratur. Särskilt Barbarossa har varit svårt att studera utifrån empirin. Vidare forskning om framgångsfaktorer i det fria kriget kan vinna på att utgå från uppsatsens hypotes och försöka styrka eller förkasta denna utifrån djupare litteraturstudier och/eller andra fall. Trots försök har det varit svårt att falsifiera hypotesens delar. Det har antagligen samband med den valda metoden. Falsifieringen sker i tre steg. Det första är att premisserna tas fram. Där sker en medveten och omedveten falsifiering av dessa. De mest otroliga presenteras inte ens och premisserna blir snabbt formade av förförståelse och litteratur. För att undvika detta i framtida undersökningar med denna metod föreslås att en kort intervju eller enkät kan göras med ett strategiskt urval av respondenter för att få en bredd i premisserna. Därmed kan kompletterande förklaringar hittas som kan styrkas eller falsifieras. I steg två sker inte en tydlig prövning utan delhypotesens delar har undersökt utifrån militärteori för att hitta stöd. Slutligen skedde en fallstudie. Denna fallstudie var från en hög taktisk nivå. I fallstudierna identifierades vad som skapar tid för den strategiska nivån bland annat genom att slå mot kommunikationer vilket inte identifierades i underbyggandet av hypotesen från militärteorin.

Uppsatsens frågeställning och delfrågor besvaras genom de genomförda metoden. Metoden har som beskrivits ovan påverkat resultatet. Resultaten kan verka rimliga utifrån den genomförda prövningen i tre steg. Dock behöver mer prövning ske utifrån den tidigare beskrivna uppfattningen att det endast finns provisoriska sanningar (Thurén, 2007). Arbetsdefinitionen på framgång är central vid framtagningen av framgångsfaktorerna. Den beroende variabeln hör ihop med de oberoende variablerna och det finns ett orsakssamband mellan dessa. De oberoende variablerna kan var för sig inte förklara framgång i det fria kriget utan som studierna i denna uppsats visar är de beroende av varandra. Dock är krig en kamp mellan två viljor och de paradoxer som uppstår kan göra att även utan delar av hypotesen kan framgång nås.

5.3 Avslutande diskussion

Denna uppsats har en teoriutvecklande ansats. Den teori som har utvecklats utifrån premiss, hypotes, deduktion från militärteori och en tvåfallstudie kan förklara hur framgång nås i det fria kriget. Teorin måste utsättas för mer prövning för bli mer valid. Utifrån slutsatserna i fallstudierna, presenteras den utvecklade hypotesen nedan.

Genom att utsätta motståndaren för ett taktiskt dilemma med ett hot på djupet, kan tid skapas för den egna strategiska nivån genom motståndarens kraftsplittring eller kulmination.

Indirekt metod ska användas för att kompensera för asymmetrin i styrkeförhållanden. Genom att slå mot identifierade svaga delar och kommunikationer skapas möjligheter till att nå lokal överlägsenhet. Dessa svaga delar påverkar motståndarens förmåga till krigföring och därmed kan tid skapas på den strategiska nivån.

Terrängens möjlighet för att ge skydd och uthållighet samt dess förutsättningar för den svaga att kompensera asymmetrin är avgörande för det avskurna förbandets uthållighet.

Genom att anpassa förbandet och styra med uppdragstaktik kan sannolikt leda till framgång i det fria kriget.

Den viktigaste slutsatsen är att fortsatt motstånd ger en strategisk effekt som måste hanteras. Terrängen och befälhavarens val av metod påverkar det taktiska framgången och genom det kan det skapa tid för den strategiska nivån.

Ur ett professionsperspektiv är det värt att reflektera över att fortsatt krigföring trots att förbandet är avskuret skapar utmaningar för en motståndare. Det är en professionsfråga att tänka på och förbereda om krigföringen inte går som planerat. Även om förbandet inte har möjlighet att ta sig till de egna linjerna genom att de är på annan kontinent eller på en ö i Östersjön, ger de motståndaren en sekundär riktning att hantera. Att öva på att aldrig ge upp, långa marscher och eldöverfall är något som utvecklar de praktiska delarna av professionen och att förstå vilken framgång det ger på den strategiska nivån, de kognitiva delarna.

5.4 Förslag till vidare forskning

Genom att komplettera den i uppsatsen framtagna teorin en analys delhypotes som mäter ledarskap och militär kultur skulle kunna vara en vidareutveckling av teorin och värd att pröva.

En djupare teoretisk underbyggnad av delhypoteserna kan göras och därmed ytterligare falsifiera eller styrka dessa.

För att utveckla teorin krävs ytterligare empirisk prövning inom fler fall. Framförallt behövs studier med misslyckade fall vid förande av det fria kriget.

Referenser

Litteratur

- Angstrom, J., & Widen, J. J. (2015). *Contemporary Military Theory: The Dynamics of War* (1:a uppl.). Abingdon: Routledge.
- Arreguín-Toft, I. (2005). *How the Weak Win Wars* (1:a uppl.). New York: Cambridge University Press.
- Beaufre, A. (2010). *Modern strategi för fred och krig* (Print on demand). Stockholm: Norstedts.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud. (2012). *Metodpraktikan* (4:e uppl.). Visby: Nordstedts Juridik AB.
- Finkel, M. (2011). *On Flexibility* (1:a uppl.). Stanford: Stanford University Press.
- Foot, M. (1970). *Special Operations/2 - In the fourth Dimension of Warfare, vol 1: Intelligence, Subversion, Resistance* (1:a uppl., Vol. 1). Manchester: Manchester University Press.
- Friedman, B. A. (2017). *On Tactics* (1:a uppl.). Annapolis: Naval Institute Press.
- Føllestad, D., Walløe, L., & Elster, J. (2001). *Argumentationsteori språk och vetenskapsteori* (3:e uppl.). Stockholm: Thales.
- Hartmann, C. (2013). *Operation Barbarossa - Nazi Germany's War in the East 1941-45* (1:a uppl.). Oxford: Oxford University Press.
- Howell, E. M. (1956). *The Soviet Partisan Movement 1941-1944* (1:a uppl.). Washington DC: Department of the Army.
- Johanessen, A., & Tufte, P. A. (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod* (3:e uppl.). Malmö: Liber.
- Jordan, D., Kiras, J. D., Lonsdale, D. J., Speller, I., Tuck, C., & Walton, C. D. (2008). *Understanding Modern Warfare* (4:e uppl.). New York: Cambridge University Press.
- Liddell-Hart, B. H. (1991). *Strategy* (2:a uppl.). London: Meridian.

Mj Johan Jönsson

HSU OP 16-18

Lind, W. S. (1985). *Maneuver Warfare Handbook* (1:a uppl.). Boulder: Westview Special Studies in Military Affairs.

Middeldorf, E. (1956). *Taktik på östfronten* (1:a uppl.). Stockholm: Nordstedts Förlag.

Mosley, L. (1963). *Duel for Kilimanjaro* (1:a uppl.). London: Wiedenfeld and Nicolson.

Peralta, A. (2005). *Med andra medel - från Clausewitz till Guevara: Krig revolution & politik* (2:a uppl.). Munkedal: Glänta produktion.

Storr, J. (2009). *The Human Face of War* (1:a uppl.). London: Continium.

Taber, R. (2002). *War of the Flea - The Classic study of Guerilla Warfare* (1:a uppl.). Washington DC: Potomac Books Inc.

Thurén, T. (2005). *Källkritik* (2:a uppl.). Stockholm: Liber.

Thuren, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare* (2:a uppl.). Malmö: Liber.

Von Lettow-Vorbeck, P. E. (2010). *My Reminiscences of East Africa* (1:a uppl.). Milton Keynes: Leonaur.

Rapporter, artiklar och andra källor

Crowson, T. A. (2003). *When Elephants Clash*. Fort Lewenworth: US Army War College.

Försvarsmakten. (2013). *Arméreglemente Taktik*. Stockholm: Försvarsmakten.

Keithly, D. M. (2001). Khaki Foxes: The East Africa Korps. *Small Wars & Insurgencies*, 12(1), 166-185. doi:10.1080/714005382

Lantförsvarets kommandoexpedition. (1944). *Anvisningar för fria kriget*. Stockholm: Lantförsvarets kommandoexpedition.

Mack, A. (1975). Why big nations loose small wars - The Politics of Asymmetric Conflict. *World Politics*, 175-200.

Maslov, A. A. (1996). Concerning the role of partisan warfare in soviet military doctrin of the 1920s and 1930s. *Journal of Slavic Military Studies*, 9(4), 885-894.

Sveriges riksdag. (2017). SFS 1962:700 Brottsbalken. Stockholm: Riksdagsförvaltningen.

Mj Johan Jönsson

HSU OP 16-18

Wylie, N. (2005). Ungentlemanly Warriors or Unreliable Diplomats? Special Operations Executive and 'Irregular Political Activities' in Europe. *Intelligence and National Security*, 20(1), 98-120.

Elektroniska källor

Becker, M., & Martinson, V. (Producenter). (2017). *Om kriget kom - EP08 "Fria kriget"* [Film]. Hämtad 2018-02-20 från <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/om-kriget-kom/>

Norsk folketing. (2017, 12 17). *Direktiver for militære befalingsmenn og militære sjefer ved vepnet angrep på Norge*. Hämtad 2017-12-17 från Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1949-06-10-1>